

หมวดที่ 1

หมั่นและสินสอด

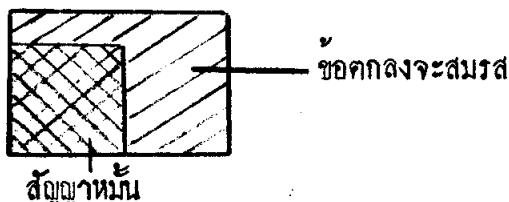
บทที่ 1

การหมั่น

ลักษณะของสัญญาหมั่น

สัญญาหมั่น เป็นสัญญาที่มีรายรับมีรายจ่ายของคอกลังจะทำการสมรสกันตามกฎหมาย โดยปกติรายจ่ายที่จะทำการสมรสกันมักมีการคอกลงกันก่อนเสมอ แต่เนื่องจาก การหมั่น เป็นสัญญาอย่างหนึ่ง และการสมรส เป็นสัญญาอีกอย่างหนึ่งแยกต่างหากจากกัน กันนี้ ข้อคอกลงจะสมรสสั่ง เป็นข้อคอกลงที่ว่าจะทำการสมรสกันเท่านั้น ไม่ทำให้เป็นสัญญาหมั่นจะต้อง มีการปฏิบัติให้ครบถ้วนที่จะเป็นการหมั่นถูก คือ ต้องมีการส่งมอบของหมั่นให้แก่กัน

เพื่อที่จะให้เห็นความแตกต่างระหว่างข้อคอกลงจะสมรสและสัญญาหมั่นจึงขอจะ ท่านภาพประกอบให้เห็นได้ดังนี้

จะเห็นได้ว่าสัญญาหมั่น เป็นข้อคอกลงจะสมรสที่มีลักษณะพิเศษเพิ่มขึ้น ส่วนข้อคอกลงจะสมรสทั่ว ๆ ไปอาจไม่ใช่สัญญาหมั่นก็ได้

จริงอยู่ การที่ขายหอยจะทำการสมรสกันนั้นไม่จำเป็นต้องมีการหมั่นมาก่อนและ ในเงื่อนไขการสมรสในมาตรา 1448 ที่มีไก่ดุยตีไว้ว่าจะต้องมีการหมั่น แต่การคอกลงจะสมรส ไทยไม่มีการหมั่นนั้นหากมีรายหนึ่งมีภัยข้อคอกลง คือไม่ยอมทำการสมรสอีกมีรายหนึ่งจะเรียกค่า ทุกแทนไก่ ไม่ไก่ เพราะตามมาตรา 1439 บัญญัติไว้ว่า

"เมื่อมีการหมั่นแล้ว ถ้าป่ายให้คิดสัญญาหมั่น อิกป่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับคิด
ใช้ค่าทุกแทน....." ก็คันการจะเรียกค่าทุกแทนจากกัน ไก่คือ เมื่อมีการหมั่น
กันไว้เท่านั้น

แบบของสัญญาหมั่น ตาม ป.พ.พ.บรรพ 5 มิไก้กำหนดแบบของสัญญาหมั่นไว้
กันนั้นสัญญาหมั่นจึงอาจทำกันว่า หรือโดยลายลักษณ์อักษรก็ได้

การหมั่นจะต้องมีของหมั่นหรือไม่ จากถ้อยคำในคัมภั Hend ป.พ.พ.บรรพ 5
สองมาตราที่เกี่ยวกับการหมั่น เช่น ในมาตรา 1439 บัญญัติว่า "...ในกรณีที่
มีของหมั่น....." หรือในมาตรา 1441 บัญญัติไว้เช่นกัน จึงทำให้เกิด
ปัญหานในการศึกษาว่า การหมั่นจะต้องมีของหมั่นเสนอไปหรือไม่ ในเรื่องนี้นักกฎหมาย
ให้ความเห็นเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายแรกเห็นว่าถ้าถ้อยคำในคัมภั Hend กล่าวปัจจุบันนี้การหมั่นไม่
จำเป็นต้องมีของหมั่น คือ แม้จะไม่มีของหมั่นก็อาจเกิดสัญญาหมั่นได้

ส่วนความเห็นของนักกฎหมายอิกป่ายหนึ่งเห็นว่าในมาตรา 1437 วรรค 1
ให้บัญญัติถึงของหมั่นไว้ว่า "ของหมั่นเป็นทรัพย์สินที่ป่ายขายให้ไว้แก่ฝ่ายอุปถัมภ์เพื่อเป็นหลักฐาน
การหมั่นและประกันว่าจะสมรส กับหญิงนั้น"

แสดงว่าของหมั่นนั้นเป็นหลักฐานการหมั่นและประกันว่าจะสมรสกับ ถังนั้น
ของหมั่นย่อมคงเป็นสาระสำคัญแห่งสัญญาหมั่น เช่นเดียวกับในกฎหมายลักษณะผัวเมียและใน
กฎหมายบรรพ 5 เคิม ไม่มีเหตุผลที่กฎหมายปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงหลักการในเรื่องนี้ และ
เห็นว่าถ้อยคำที่ว่า "ในกรณีที่มีของหมั่น....." ในมาตรา 1439 และมาตรา 1441
เป็นเพียงไวหารที่กล่าวถึงของหมั่นเท่านั้น จึงไม่อาจบลังความในมาตรา 1437 วรรค 1
ที่บัญญัติให้เห็นว่าสัญญาหมั่นต้องมีของหมั่นเป็นหลักฐานกังกล่าว สำหรับผู้เขียนนั้นเห็นว่าถ้อยคำ
เหตุผลของนักกฎหมายฝ่ายหลัง

ลักษณะของของหมั่น จากความในมาตรา 1437 วรรค 1 ถังกล่าวเห็นไก่ว่า
ของหมั่นก้องมีลักษณะกังนี้ คือ

1. เป็นทรัพย์สิน เนื่องด้วยมาราฟ 5 มิให้มูลค่าไว้โดยเด็ดขาดในความหมายของทรัพย์สินจึงต้องเป็นไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 99 ที่ว่า “ทรัพย์สินนั้น ท่านหมายความรวมทั้งทรัพย์ทั้งวัสดุในมีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาได้ และถือเอาได้” กังนั้นทรัพย์สินค่าง ๆ จึงอาจเป็นของหนันได้ ในว่าจะมีราคามากหรือน้อย เช่น ที่กิน บ้าน ซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ เพชร ทอง รถยนต์ ฯลฯ ซึ่งเป็นสังหาริมทรัพย์ ผลไม้ อาหาร ซึ่งเป็นโภคทรัพย์ หรือเงินตรา ซึ่งเป็นสังกงทรัพย์ เหล่านี้ย่อมนานาเป็นของหนันได้แห้งแล้ว

2. เป็นทรัพย์สินที่ป่ายชายให้ไว้แก่ป่ายหญิง กังนั้นทรัพย์สินที่ป่ายหญิงให้แก่ป่ายชายจึงไม่ใช่ของหนันความหมายในมาตรา 1437 นี้ และเมื่อกฎหมายระบุไว้แค่เพียงว่าเป็นทรัพย์สินที่ป่ายชายให้ไว้แก่ป่ายหญิง ของหนันนั้นจึงไม่จำเป็นต้องเป็นกรรมสิทธิ์ของชาย จึงจะเอามาหนันได้ แม้ไม่ใช่กรรมสิทธิ์ของชาย แค่เมื่อชายมีสิทธิ์ที่จะนำมาหนัน ก็อาจเป็นของหนันและตกเป็นกรรมสิทธิ์ของหญิง เนื่องสมรสแล้วได้

3. ไก่มีการส่งมอบทรัพย์นั้นให้แก่ป่ายหญิงแล้ว ทรัพย์สินใดเมื่อจะบอกว่าเป็นของหนัน แค่เมื่อยังไม่ได้มอบให้แก่กัน ทรัพย์นั้นย่อมไม่ใช่ของหนันความมาตรา 1437 นี้

4. เนื่องจากของหนันเป็นหลักฐานการหนันและประกันว่าจะสมรสกับหญิง กังนั้นการให้ทรัพย์ของหนันจึงต้องให้กันก่อนสมรส ถ้าให้กันหลังทำการสมรสแล้วย่อมไม่ใช่ของหนัน แม้จะได้คลงกันไว้ก่อนก็ตาม

5. เจตนาในการให้ทรัพย์สินนั้นค้องให้ในลักษณะที่เป็นของหนัน การให้ในลักษณะอื่น เช่น ให้เป็นการขอมา หรือเป็นการให้โดยเส้นหาดังนี้ แม้จะเรียกว่าเป็นของหนัน ทรัพย์สินนั้นก็หายใจของหนันไม่ (คำพิพากษาฎีกาที่ 1100/2493, 125/2518) เช่น ชายมอนหวานให้หญิงไว้เป็นที่ระลึกถึงกันและได้แสวงเจตนาขอทำการสมรสตามมาตรา 1460 กังนี้ แม้ภายหลังหญิงไม่ยอมทำการสมรส ชายก็จะเรียกหวานนั้นคืนในฐานะของหนันไม่ได้

6. ชายและหญิงนั้นค้องมีเจตนาที่จะสมรสกันตามกฎหมายด้วย หากประสงค์เพียงอยู่กินสนับสนุนภริยาโดยไม่ค้องการจะคงจะเป็นสมรส ทรัพย์สินที่ให้กันเป็นของหนันก็ไม่มีลักษณะเป็นของหนัน และถือได้ว่าการให้ทรัพย์สินนั้นขัดก่อศีลธรรมอันดีด้วย (มาตรา 411)

เจตนาของชาญหญิงที่จะทำการสมรสกันนี้พิจารณาในขณะทำสัญญาหมั้น กังนั้นหากในขณะทำสัญญาหมั้นเมื่อเจตนาจะทำการสมรสกัน แต่ไก่ยูกินกันมาโดยมิได้นำพาหรือมิได้สนใจที่จะจะทำเบียนสมรส กังนี้ ทรัพย์สินนั้นก็ยังถือว่าเป็นของหมั้น และเป็นสัญญาหมั้นที่สมบูรณ์ เพียงแค่การคุ้มครองภัยหลังจะอ้างว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาหมั้นไม่ได้เท่านั้น (คำพิพากษาฎีกที่ 1336/2518)

ส่วนปัญหาว่า ก่อนที่จะสมรสแล้วฝ่ายหญิงจะมีสิทธิในทรัพย์สินที่ฝ่ายชายมอบให้ เป็นของหมั้นเพียงใด กรณีที่มีนักกฎหมายมีความเห็นเป็นสองฝ่าย

ฝ่ายแรก เห็นว่าของหมั้นนั้นยังไม่เป็นสิทธิโดยเก็ชากแก่หญิง หญิงคู่หมั้นจึงไม่อาจนำของหมั้นไปขายหรือจำหน่ายจ่ายโอนได้ตามใจชอบ เพราะตามมาตรา 1437 วรรค 2 บัญญัติว่า "ของหมั้นให้คงเป็นสิทธิแก่หญิงเมื่อไก่ทำการสมรสแล้ว" และมืออยู่หลังกรณีที่ฝ่ายหญิงจะคุ้มครองของหมั้น เช่น หญิงพยายามก่อนสมรส (มาตรา 1441) ชายบอกเลิกสัญญาหมั้น (มาตรา 1442) หรือหญิงผิดสัญญาหมั้น (มาตรา 1439) และยังมีบัญญัติให้ของหมั้นคงเป็นสิทธิแก่หญิง กว่า เช่นในกรณีที่ชายผิดสัญญาหมั้น (มาตรา 1439) เป็นตน

อีกฝ่ายหนึ่งมีความเห็นว่า ของหมั้นมีลักษณะพิเศษ คือเป็นหั้งหลักฐานการหมั้น และประกันว่าจะสมรสกับหญิงก่อนการให้ทรัพย์สินซึ่งมักเป็นของมีค่าตามฐานะแก่หญิง เป็นของหมั้น กังนั้น การให้ของหมั้นจึงควรเป็นการให้แก่หญิงโดยเก็ชากในเวลาทำสัญญาหมั้น ถ้าเป็นที่คุ้นหรือทรัพย์สินที่คุ้งโฉนดกรณีสิทธิทางทะเบียนให้และหญิงมีอำนาจจำหน่ายจ่ายโอนได้เป็นเค้าด้วยกรณีที่จะคุ้น หากของหมั้นมีค่าอยู่ก็คุ้นไป หากไม่มีค่าอยู่ก็คุ้งใช้ราคา นอกจากราคาที่ฝ่ายชายมอบทรัพย์สินให้แก่ฝ่ายหญิง โดยมีขอสัญญาว่าจะไม่เรียกคืนในว่างานมีภัย ๆ กังนี้จึงจะขาดลักษณะ เป็นของหมั้น

นักกฎหมายฝ่ายนี้ยังมีความเห็นว่า จากคุณบทกฎหมายที่ไก่กล่าวข้างต้น คำว่า "คงเป็นสิทธิแก่หญิง" กับ "ไม่คุ้งคืน" มีความหมายเช่นเดียวกัน คือคงเป็นสิทธิแก่หญิง โดย

ฝ่ายชายหมกสิทธิที่จะเรียกคืนเท่านั้น เพราะถ้าของหมั้นไม่คอกเป็นสิทธิแก่หญิง การณ์มัชูคือว่า "ไม่ค้องคืน" นั้น จะเป็นปัญหาขึ้นได้ว่าของหมั้นคอกเป็นสิทธิแก่ใคร สำหรับผู้เชียนเห็นก็วายกัน เหตุผลของนักกฎหมายฝ่ายหลัง

เงื่อนไขการหมั้น

1. อายุของคุณหนีน

มาตรา 1435 มัชูคือว่า "การหมั้นจะทำให้ก่อเมื่อขายและหูงมีอายุสิบเจ็ดปี บริบูรณ์แล้ว"

การที่กฎหมายกำหนดอายุของชายหญิงที่จะเป็นคู่หมั้นไว้ เพราะการหมั้นเป็นเรื่องเฉพาะคุณของชายและหูง เมื่อจะทำสัญญาหมั้นกันจึงควรให้ชายหญิงที่จะเป็นคู่หมั้นอยู่ในวัยยังอาชรู เรื่องการหมั้นและการสมรสให้พิพากษามาก ชายหรือหญิงที่มีอายุกว่าก่อนกำหนดในมาตรา 1435 ถือว่ายังไม่อยู่ในวัยที่จะรู้เรื่องการหมั้นและการสมรส จึงทำการหมั้นไม่ได้

อายุที่กำหนดไว้ในมาตรา 1435 นี้ไม่ใช่เรื่องความสามารถในการทำนิติกรรม แต่เป็นเรื่องคุณสมบัติของชายหญิงที่จะเป็นคู่หมั้นความกฎหมาย ถ้าบังคับการหมั้นที่ป่าเป็นเงื่อนไข มาตรา 1435 วรรค 2 จึงมัชูคือให้เป็นโน้มะ ไม่ว่าชายหญิงนั้นเองหรือบุตรอ่อนจะเป็นคู่สัญญาหมั้น เพราะชายหญิงที่จะเป็นคู่หมั้นขาดคุณสมบัติถ้ากล่าวช้างคัน แม้บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะให้ความยินยอมก็ตาม

คัวอย่าง นายกิฟติ อายุ 18 ปี จะจะเบียนสมรสกับ น.ส.นิภา อายุ 15 ปี โดยศาลอนุญาตให้ทำการสมรสให้เนื่ออยู่กินกันไป 1 ปี ทั้งสองก็ไปจะจะเบียนหย่า เพราะไม่อาจอยู่ร่วมกันท่อไปได้ หลังจากนั้นสอง เคื่อน ปรากฏว่า นิภาໄกไปชอบพอกับนายเมฆา อายุ 25 ปี และคงลงรับหมั้นกับหยวนเพชร 1 วงศ์ โดยมิได้รับความยินยอมจากบิดามารดา ถ้าบังคับการหมั้น มีผลอย่างไร

จากคัวอย่างช้างคัน จะเห็นໄกฯจะที่งานนิการับหมั้นนายเมฆานั้น นางนิภา อายุยังไม่ครบ 17 ปี คำนวณมาตรา 1435 ถ้าบังคับการหมั้นระหว่างนายเมฆาและนางนิภาจึงคง

เป็นในจะ แม้ว่าบ้านนิภาจะเป็นผู้บรรลุนิติภาวะ เพราะการสมรสตาม ป.พ.พ.มีมาตรา 20 แล้วก็ตาม เพราะอายุที่กำหนดไว้มีไว้เรื่องความสามารถของบุคคลกังกล่าวแล้ว

ผลของการหมั้นที่อกเป็นในจะตามวาระสองของมาตรา 1435 นี้ ใน ป.พ.พ. บรรพ 5 มีไก้มูลค่าไว้โดยเฉพาะเมื่อในเรื่องการสมรส กันแน่จึงถืออยู่ในมังคบของบทบัญญัติที่ไว้ไว้กับไม้กระรน ในมาตรา 133 คือบุคคลไทยยอมกล่าวอ้างความเป็นในจะนั้นให้ และเลี้ยเปล่าทันทีที่ได้ทำนิคิกรรนนั้นโดยไม่ค้องมีการทำพากษาของศาลแสดงว่าเป็นในจะเสียก่อน

2. ความยินยอมของบุคคลการค่าหรือบุปคลอง

มาตรา 1436 บัญญัติว่า "ผู้เยาว์จะทำการหมั้นให้ค้องไกรับความยินยอมของบุคคลกังค์ไปนี้"

- 1) บุคคลและมารดา ในกรณีที่มีบุคคลการค่า
- 2) บุคคลหรือมารดา ในกรณีที่มีบุคคลการค่าหรือบุคคลาภิคติ หรือถูกถอนอำนาจปักครอง
- 3) บุปคลองในกรณีที่ไม่มีบุคคลการค่า หรือมีบุคคลหรือบุคคลาภิคติถูกถอนอำนาจปักครอง

การหมั้นที่ผู้เยาว์ทำโดยประจักษากความยินยอมกังกล่าวเป็นในจะ"

บุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว (มาตรา 19, 20) ย้อมมือกันอาจทำการหมั้นให้โดยลำพังคนเดียว ไม่จำเป็นค้องไกรับความยินยอมจากบุคคลการค่าหรือบุปคลอง เนพะแต่ผู้เยาว์เท่านั้นที่จะค้องไกรับความยินยอมความมารณ์เสียก่อน มิฉะนั้นเป็นในจะ"

ตามมาตรา 1436(1) ผู้เยาว์จะทำการหมั้นให้ค้องไกรับความยินยอมจากบุคคลและมารดา ในกรณีที่มีบุคคลการค่า

บทบัญญัติในอนุมาตราที่สอดคล้องกับมาตรา 1566 วรรคหนึ่ง ที่ว่า บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ ถืออยู่ให้อำนาจปักครองของบุคคลการค่า มาตรา 1569 ที่ว่าผู้ใช้อำนาจปักครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุคคล และในมาตรา 21 ที่ว่าผู้เยาว์จะทำนิคิกรรนิกฯ ค้องไกรับ

ความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม

กังนั้น ถ้าผู้เยาว์มีทั้งบิการกา และเป็นผู้มีอำนาจจากปักครองหั้งสองคน ผู้เยาว์ ต้องรับความยินยอมจากบิการกาหั้งสองคนจึงจะทำการหน้น้ําໄກ แม้บิการกาอาจไม่ได้อยู่ กัวยกันและผู้เยาว์อยู่กันฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เช่น บิการกาละทิ้ง ร้างกัน หรือบิการ หรือบิการกา ไปธุรกิจทางประเทศ ก็ตาม ทั้งนี้เพราฯ ไม่มีกฎหมายปัญญาให้รับความยินยอมของฝ่ายที่คนอยู่ กัวยแฝฝ่ายเดียวได้

อนึ่ง ควรสังเกตว่าในมาตรา 1435 วรรคสาม เคิม ชื่นบัญชาติว่า "ถ้าชายหรือ หญิงอยู่กับบิการหรือบิการา ต้องรับความยินยอมของบิการหรือบิการกัน" นั้นไม่มีบัญชาติไว้ใน มาตรา 1436 แล้ว กรณีผู้เยาว์จะขอความยินยอมจากบิการหรือบิการา มีบัญชาติไว้ในมาตรา 1436(2) ว่า ผู้เยาว์จะทำการหน้น้ําໄກต้องได้รับความยินยอมของบิการหรือบิการา ในกรณีที่ บิการาหรือบิการตาย หรือถูกถอนอำนาจปักครอง

กรณีที่บิการหรือบิการตาย อำนาจปักครองบุครุผู้เยาว์อยู่กับฝ่ายที่มีชีวิตราย เดียว เช่นเดียวกับในมาตรา 1566(1) ผู้เยาว์จึงคงขอความยินยอมจากฝ่ายที่มีชีวิตอยู่

ส่วนกรณีที่บิการหรือบิการถูกถอนอำนาจปักครอง อำนาจปักครองย่อมคงอยู่กับฝ่าย ที่มีไกถูกถอนอำนาจปักครอง กังนั้นผู้เยาว์จึงคงขอความยินยอมจากฝ่ายที่มีไกถูกถอนอำนาจ ปักครอง

ในมาตรา 1436 นี้จะเห็นได้ว่า กฎหมายถืออำนาจปักครองของบิการกา เป็นสำคัญ ถ้าบิการกาัยังมีอำนาจปักครองอยู่ก็คงขอความยินยอมจากหั้งสองคน ถ้าคนใด คนหนึ่งถูกถอนอำนาจก็คงบังคับตามอนุมาตรา 2 หรือถ้าหั้งสองคนถูกถอนอำนาจปักครองหมด ก็คงเป็นไปตามอนุมาตรา 3 ซึ่งจะกล่าวต่อไป

นอกจากในกรณีที่บัญชาติในมาตรา 1436(2) นี้ยังมีกรณีอื่นที่ทำให้อำนาจปักครอง หมดลื้นไป เช่น

มาตรา 1598/28 บัญญัติว่า "บุครุขธรรมย่อมีฐานะอย่างเดียวกับบุครุขอน กวายกฎหมายของผู้รับบุครุขธรรมนั้น....." ในกรณีเช่นนี้ให้มีการภาคไถยกำเนิด หมกอ่านอาจปกรองนับแต่วันเวลาที่เกิดเป็นบุครุขธรรมแล้ว"

มาตรา 1520 วรรคแรก บัญญัติว่า "ถ้าสามีภริยาหย่าโดยความยินยอม ให้ ทำการณ์คงลงว่าฝ่ายใดจะปกรองบุครุคนิกเป็นหนังสือ....."

มาตรา 1566 วรรคสอง บัญญัติว่า "อ่านอาจปกรองอยู่กับมีการหรือมารดา ในกรณีดังต่อไปนี้"

- (1) มีการหรือมารดาตาย
- (2) ไม่แน่นอนว่ามีการหรือมารดาหรือความชีวิตอยู่หรือตาย
- (3) มีการหรือมารดาถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ
- (4) มีการหรือมารดาต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล เพราะจิตพิการเท่านั้น
- (5) ศาลสั่งให้อ่านอาจปกรองอยู่กับมีการหรือมารดา"

กังทึกล่าวแล้วว่ามาตรา 1436 คำนึงถึงอ่านอาจปกรองของมีการเป็น สักัญญา กังนั้นกรณีในมาตราต่าง ๆ ที่กล่าวข้างต้น ซึ่งอ่านอาจปกรองของมีการหรือมารดา หมกสืบไปโดยมิใช่ เป็นการถอนอ่านอาจปกรอง ฝ่ายนั้นย่อมไม่มีอำนาจให้ความยินยอมในการหมก ไปในตัวโดยไม่ต้องระบุไว้ ผู้เยาว์จึงรับความยินยอมของฝ่ายที่ยัง เป็นผู้ใช้อ่านอาจปกรองแต่ ฝ่ายเดียวได้

กรณีที่มาตรา 1436 ระบุไว้เฉพาะแต่การถอนอ่านอาจปกรอง เป็นเพียงมีการ มาก่อนอยู่ในฐานะที่จะใช้อ่านอาจปกรองได้ และเมื่ออ่านอาจที่จะให้ความยินยอมในการหมกนั้นได้ ทั้งสองคน หากศาลไม่มีคำสั่งให้ถอนอ่านอาจปกรองแล้วก็ไม่มีเหตุที่จะทำให้อ่านอาจปกรองหมก ไม่ในตัว

มาตรา 1436(3) บัญญัติว่า "ผู้เยาว์จะทำการหนึ้นได้ ถ่องไก่รับความยินยอม
จากผู้ปกครองในกรณีที่ไม่มีกิจกรรมทางการค้า หรือมีกิจกรรมร่วมกันแต่ถูกถอนอำนาจปกครอง"

หมายความว่า ถ้ามีกิจกรรมทางการค้าแล้ว ทั้งสองคน หรือถูกถอนอำนาจปกครอง
ทั้งสองคน หรือมีแค่กิจกรรมร่วมกัน แต่ถูกถอนอำนาจปกครอง เมื่อไก่รับ
ให้มีผู้ปกครองตามมาตรา 1585 แล้ว ผู้เยาว์จะทำการหนึ้นก็ถ่องไก่รับความยินยอมของผู้
ปกครอง

สำหรับการตั้งผู้ปกครอง มาตรา 1586 บัญญัติว่า "ผู้ปกครองตามมาตรา 1585
จะตั้งโดยพินัยกรรมของบิดาหรือมารดาซึ่งตายพิลังก์ได้ หรือเมื่อยุติของผู้เยาว์หรือถูกการ
ร้องขอศาลจะตั้งก็ได้"

กันนั้นออกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1586 แล้วย่อมไม่ถือเป็นผู้ปกครองตาม
กฎหมายที่จะมีอำนาจให้ความยินยอมความในมาตรา 1436(3) ได้

อีกประการหนึ่ง หากสามีภริยาหย่าขาดจากกันโดยคำพิพากษาของศาล
มาตรา 1520 วรรคสอง บัญญัติว่า "ถ้าหย่าโดยคำพิพากษาของศาลให้ฟ่ายชนะคดีเป็นผู้ปกครอง
เว้นแต่ศาลมีชี้ขาดให้ออกฟ่ายหนึ่งหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครอง" กันนั้น หากศาลมีชี้ขาดว่า
ให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ปกครอง ผู้เยาว์ก็ถ่องขอความยินยอมจากผู้ปกครองนั้น จะไปขอความ
ยินยอมจากบิดาหรือแม่

การหนึ้นของผู้เยาว์ที่ไม่ไก่รับความยินยอมจากผู้มีอำนาจให้ความยินยอม ย่อม
คงเป็นในเชิงกังบัญญัติในมาตรา 1436 วรรคสอง และโดยที่ ป.พ.พ.บรรท. 5 มีให้บัญญัติผล
ของการหนึ้นที่เป็นในเชิงไว้ ค่างกับเรื่องการสมรสที่เป็นในเชิงบัญญัติไว้โดยเฉพาะ กันนั้น
จึงคงอยู่ในบังคับแห่งหลักที่ ไม่ในเรื่องนิติธรรม หมายความว่าคู่ผู้เยาว์นั้นอาจบอกด้วย
การหนึ้นเสียไก่กายในการหนักเวลาที่กฎหมายบัญญัติไว้ (มาตรา 137, 143) เมื่อบอกด้วย
แล้ว ถือว่าเป็นโน้มนาแค่เริ่มแรก (มาตรา 138) หรืออาจให้สศยาบัน ซึ่งทำให้การหนึ้น
สมบูรณ์มาแต่เริ่มแรก (มาตรา 139) ก็ได้

บิกาหรือการกำหนดอัปภูมิกรองผู้ไกผู้หนึ่งซึ่งมีอำนาจให้ความยินยอมสามารถบอกล้างการหมั่นที่เป็นโน้มยังไก แต่ถ้าเป็นการให้สักยาบันผู้ที่มีอำนาจให้ความยินยอมต้องให้สักยาบันกับกัณฑุกิคนที่มีจะให้สักยาบันโดยลำพังไม่ได้

ขอสังเกต

1. ชายหญิงที่เคยบรรลุนิติภาวะเพราการสมรสก่อนอายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ทำการหมั่น จะต้องรับความยินยอมตามมาตรา 1436 หรือใน

เมื่อชายและหญิงบรรลุนิติภาวะเพราการสมรสตามมาตรา 20 แล้ว แต่ภายหลังการสมรสสิ้นสุดลง (มาตรา 1501) ก่อนที่อายุครบ 20 ปี ก็ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าให้กลับเป็นผู้เยาว์แค่อย่างไร แสดงว่าการที่ชายหญิงบรรลุนิติภาวะเพราการสมรสแล้วย่อมเป็นการเกิดข้าม แม้การสมรสจะสิ้นสุดลงก่อนอายุครบ 20 ปีก็ตาม กันนั้นหากชายหญิงจะทำการหมั่นก็ไม่ต้องขอความยินยอมอีก

2. ถ้าผู้มีอำนาจให้ความยินยอมไม่ให้ความยินยอมโดยปราศจากเหตุผล จะมีทางแก้อย่างไร

ก. ผู้ใช้อำนาจปกครอง คือ บิกามารกานน้ำหากไม่ให้ความยินยอมโดยปราศจากเหตุผล ก็อาจขอให้ศาลเมืองคำสั่งถอนอำนาจปกครองในส่วนนี้ (ให้ความยินยอมในการหมั่นของผู้เยาว์) เสียไก่ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1582 ความว่า ถ้าผู้ใช้อำนาจปกครองใช้อำนาจปกครองเกี่ยวกับผู้เยาว์โดยมิชอบ ศาลจะสั่ง เงองหรือจะสั่งเมื่อยกติของผู้เยาว์หรืออัยการร้องขอ ให้ถอนอำนาจปกครองเสียทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้

ข. ผู้ปกครอง ถ้าผู้ปกครองไม่ให้ความยินยอมโดยมิชอบ มาตรา 1598/8 วรรคแรก บัญญัติว่า "ถ้าผู้ปกครองละเลยไม่ทำการตามหน้าที่ก็ได้ เสื่อมเสื่อย่างร้ายแรงในหน้าที่ก็ได้ ใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิดก็ได้ ประพฤติมิชอบให้เห็นว่าไม่สมควรแก่หน้าที่อันต้องไว้ใจก็ เป็นบุคคลล้มละลายก็ หรือมีกรณีกังบัญญัติไว้ในมาตรา 1588 ก็ได้ ให้ศาลสั่งถอนผู้ปกครองเสีย....."

ฉะนั้น ถ้าผู้ปกครองไม่ให้ความยินยอมในการหมั้นโดยมิชอบ จึงถือได้ว่าใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ดี กอาจขอให้ถอนผู้ปกครองเสียได้ และจัดให้มีผู้ปกครองอีกคนใหม่ แล้วผู้เยาว์ก็สามารถขอความยินยอมจากผู้ปกครองคนใหม่ได้

3. กรณีผู้เยาว์ไม่มีพิพากษารากหรือผู้ปกครอง ต้องจัดให้มีผู้ปกครองชั้นตามมาตรา 1585 แล้วให้ผู้เยาว์ขอความยินยอมจากผู้ปกครองนั้น หรือในกรณีที่เห็นสมควร เช่น จะทำการหมั้นและสมรสในระยะเวลาใกล้กัน ศาลอาจอนุญาตให้ผู้เยาว์ทำการสมรสตามมาตรา 1456 เมื่อได้รับอนุญาตแล้วผู้เยาว์ก็ยอมทำการหมั้นไปได้ในคราวเดียว

4. "การให้ความยินยอมในการหมั้น ไม่มีบัญญัติไว้ว่า เมื่อไหร่แล้วตอนใดได้" ค่างกับการให้ความยินยอมในการสมรสสั่งมีบัญญัติไว้ในมาตรา 1455 วรรคท้าย ไว้ว่า ความยินยอมเมื่อไหร่แล้วตอนใดได้ ก็ยังนับได้ แม้จะให้ความยินยอมแล้ว ผู้ให้ความยินยอมก็อาจถอนการให้ความยินยอมนั้นได้

5. การให้ความยินยอมในการหมั้น กฎหมายมิได้กำหนดแบบพิธีไว้ ฉะนั้นในการหมั้นจึงอาจให้ความยินยอมด้วยว่าจะหรือกริยาหรือเป็นหมั้นสืบก็ได้

การหมั้นคือ เออยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติไว้ก่อน ใช้แห่งการสมรสค่ายหรือไม่ โดยที่สัญญาหมั้นมีวัตถุประสงค์คือ การสมรส และเงื่อนไขการหมั้นไม่เพียง 2 ประการในมาตรา 1435 และมาตรา 1436 แต่เงื่อนไขการสมรมีบัญญัติไว้หลายประการมากกว่าการหมั้น จึงสมควรนำมาพิจารณาว่า หากมีการหมั้นที่ขัดก่อ เงื่อนไขการสมรสจะมีผลอย่างไร จึงต้องพิจารณาจากบทบัญญัติที่ไว้ในเรื่องนิติธรรมและหนี้โดยคำนึงถึงความประسنศักดิ์ของกฎหมายในเรื่อง เงื่อนไขการสมรสประกอบ ด้วยการหมั้นที่ขัดก่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชนก็ยอมเป็นไปตามมาตรา 113

กรณีที่กองพิจารณาเงื่อนไขการสมรสที่ไม่มีบัญญัติเป็นเงื่อนไขแห่งการหมั้นมิอยู่

(1) มาตรา 1449 บัญญัติว่า "การสมรสจะทำมิได้ชายหรือหญิง เป็นบุคคลวิกฤต หรือเป็นบุคคลรึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ"

การสมรสที่ขัดก่อเงื่อนไขข้อนี้ เป็นในขณะมาตรา 1496 แต่ถ้าแล้วว่ากรณีที่การหมั้นเป็นคู่เงื่อนไขแห่งการสมรสนั้นคือบุคคลที่ต้องนำบทบัญญัตินี้ไปพิจารณา จนถึงมาตรา 1496 นาใช้บังคับมิได้

ในมาตรา 31 บัญญัติว่า "การใด ๆ อันบุคคลรึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถให้ทำลง การนั้นท่านว่าเป็นโน้มือ"

มาตรา 32 บัญญัติว่า "การใด ๆ อันบุคคลวิกฤตให้ทำลง แต่หากบุคคลนั้นศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถให้ไว้ ท่านว่าการนั้นจะเป็นโน้มือที่เมื่อพิสูจน์ได้ว่า ให้ทำลงในเวลาซึ่งบุคคลนั้นวิกฤตอยู่และคุ้นเคยอีกฝ่ายหนึ่ง ให้รู้แล้วก็ว่าบุตรที่เป็นคนวิกฤต"

จากมาตรา 31 และมาตรา 32 บัญญัติถึงกรณีบุคคลไร้ความสามารถหรือบุคคลวิกฤตท่านนิคิกรนึ้งจะมีผลเป็นโน้มือถังกล่าว ก็ต้นนั้นจึงมีปัญหาว่า ถ้าการหมั้นจะค้องบังคับ ความมาตราห้าสิบองตัวจะมีผลเป็นโน้มือถังกล่าวซึ่งทำให้การหมั้นอาจมีผลลบบูรณ์ให้หากไม่มีการบอกล้างการหมั้นนั้น นักกฎหมายบางท่านเห็นว่าการหมั้นที่เป็นคู่เงื่อนไขข้อนี้ควรเป็นเพียงโน้มือ เท่านั้น

แต่ถ้าแล้วว่าการพิจารณาจ่าท้องค้านมิถึงความประஸ์ของกฎหมายในเรื่อง เงื่อนไขแห่งการสมรสประกอบการหมั้น เป็นนิคิกรนึ้งที่มีลักษณะพิเศษ คือ คุ้นนั้นหั้งสองฝ่ายต้องอยู่ในฐานะที่จะรู้และเข้าใจในเรื่องการหมั้น เพราะการหมั้นนั้นมีผลยกแพ้คู่ชายหญิงคุ้นนักโดยเฉพาะ ไม่ว่าในครั้งเป็นคู่สัญญาหมั้นก็ตาม จะนั้นหากในขณะที่สัญญาหมั้นชายหรือหญิง เป็นคนวิกฤตหรือไร้ความสามารถ ชายหรือหญิงนั้นย่อมไม่สามารถรู้และเข้าใจในเรื่องการหมั้นได้ เท่ากับเป็นการคลุมถุงชน ทำให้เข้าก่ออิสระในการเลือกคู่ الزوج เป็นช่องทางให้แคลกร้าวแก้ไข ภายหลัง จึงไม่ใช่เพียงบกพร่องในความสามารถเท่านั้น หากแต่เป็นการขัดคู่ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นในขณะมาตรา 113 ที่เกี่ยว

พิสังเกตว่า กรณีที่คุณมั่นฝ่ายไก่ฟ่ายหนึ่ง เป็นคนวิกฤตหรือไร้ความสามารถ กังกล่าวันนั้น ต้องอยู่ในขณะทำสัญญาหนึ่งจะทำให้การหนันนั้นเป็นโมฆะ หากทำการหนันในขณะที่หายจากวิกฤตหรือวิกฤตหลังจากการหนัน การหนันนั้นย่อมสมบูรณ์ได้

(2) มาตรา 1450 บัญญัติว่า "ชายหญิงซึ่งเป็นญาติสืบสายโลหิตไทยทรงชีนไป หรือลงนามก็ได้ เป็นพื้นของร่วมนิคมารากานหรือร่วมแค่บ้านหรือมารากันก็ได้ จะทำการสมรสกันไม่ได้ ความเป็นญาติคิงกล่าวนานั้นให้ถือความสายโลหิต โดยไม่คำนึงว่าจะเป็นญาติไทยขอบคุณกัญญาฯ หรือไม่"

กรณีที่บัญญัติเงื่อนไขการสมรสข้อนี้ เนื่องจากเหตุผลทางการแพทย์และความรู้สึกของสังคมในด้านศีลธรรมอันดี เมี้ยในกฎหมายลักษณะน้ำเมียก็กล่าวว่าเป็นอุบาทว์จูรา น้ำฟันน้ำฝนจะไม่ตกเป็นประ邈ชน์แก่คนทั้งหลาย เป็นคัน กวยเห็นุนิมาตรา 1496 จึงบัญญัติให้การสมรสที่ขัดก่อเรื่องไขมาตรฐานนี้เป็นโมฆะ ส่วนการหนันก็เช่นกัน เนื่องจากเป็นสัญญาที่มีวัตถุประสงค์ที่จะสมรสกันต่อไป จึงถือได้ว่าเป็นการขัดก่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นโมฆะตามมาตรา 113

(3) มาตรา 1451 บัญญัติว่า "ผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมจะสมรสกันไม่ได้"

การสมรสที่ฝ่าฝืนเงื่อนไขนี้ไม่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นโมฆะ หรือไม่มีชีะ แต่มีมาตรา 1598/32 บัญญัติไว้ว่า "การรับบุตรบุญธรรมย่อมเป็นอันยกเลิกเมื่อมีการสมรสฝ่าฝืนมาตรา 1451" เท่ากับว่าการสมรสที่ฝ่าฝืนมาตรา 1451 สมบูรณ์ การรับบุตรบุญธรรมเป็นอันยกเลิกไป

ในกรณีที่เป็นการหนันระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมผลจะเป็นประการใดนั้น เห็นว่าเมื่อการหนันมีวัตถุประสงค์ที่จะทำการสมรสกันต่อไป และโดยปกติไม่มีเหตุผลทางแพทย์อย่างในมาตรา 1450 อนึ่ง หากให้จดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรมกันก่อนความมาตรา 1598/31 ก็สามารถทำการสมรสกันได้โดยปกติ คันนั้นเพียงแค่ไม่ไปจดทะเบียนเลิกรับบุตรบุญธรรม

ເລື່ອກ່ອນ ຈຶ່ງໄມ້ດີ່ງຫາກເປັນການຂັດກ່ອງຄວາມສົງບໍລິບຮ້ອຍທີ່ສືລະຮຣນອັນກີ ກາຮ່ານ້ຳທີ່ຝ່າເປັນ
ເຈື່ອນໄຂຂອງວັຈຸງສົມບູຮົມເຫັນກັນ

(4) ນາຕຣາ 1452 ນັບພູດຕົວວ່າ "ຊາຍທີ່ອໜູງຈະທ່າກາຮ່ານສົມສີໃນຂະທິຄນມີ
ຄູ່ສົມຮສອງໆໄນ້ໄດ້"

ໃນນາຕຣາ 1496 ນັບພູດຕົວວ່າ ກາຮ່ານສົມທີ່ຝ່າເປັນມາຄຽນເປັນໄນ້ໂນຂະ
ໃນການທີ່ຂ້າຍທີ່ອໜູງທ່າກາຮ່ານໃນຂະທິຄນມີຄູ່ສົມຮສອງໆແລ້ວນັ້ນໄນ້ຈະມີຂອດກລ
ທີ່ຈະທ່າກາຮ່ານໃຫ້ທີ່ອໜູງຈະທ່າກາຮ່ານເນື້ອທັງສອງຝ່າຍທີ່ອໜູງທີ່ຝ່າຍໃກ້ລື້ນສຸກກາຮ່ານສ
ກີມຄູ່ສົມຮເຄີມແລ້ວກີ່ຕາມ ດີວ່າເປັນຫົ່ວ່າທັງທີ່ໃຫ້ເກີດແຕກຮ້າວໃນຄຣອບຄຣວ ອັນເປັນຫ່ວຍທີ່ສຳຄັງ
ຫ່ວຍໜຶ່ງໃນສັງຄມ ໂຄຍຄູ່ສົມຮັກ່າຍໜຶ່ງປະປຸກຕົນອກໃຈຄູ່ສົມຮອີກຝ່າຍໜຶ່ງ ມີລັກຂະບະເປັນກາຮແໜ່ງ
ຄູ່ສົມຮຂອງຄນອື່ນ ຈຶ່ງມີວັດຖຸປະສົງກີ່ເປັນການຂັດກ່ອງຄວາມສົງບໍລິບຮ້ອຍແລະສືລະຮຣນອັນກີຂອງ
ປະຊາຊານເປັນໄນ້ຂະຄານນາຕຣາ 113

ການທີ່ຄອດກລັງກັນວ່າຈະອ່ອງໆກິນກັບກັນສາມມີກີ່ຍາໂຄຍ ໄນຈະເປັນສົມສີເພົ່າ
ຝ່າຍໜຶ່ງມີຄູ່ສົມຮສອງໆແລ້ວ ຂ້ອດກລັງເຫັນນີ້ເປັນໄນ້ຂະຄານນາຕຣາ 113 ແຕ່ໄໝໃຫ້ໄນ້ໃນຮູນະທີ່ເປັນ
ສູງໝາໝັ້ນ ເນື່ອຈາກໄນ້ມີເຈັນຈະສົມສົກນຕາມກູ້ມາຍ ສູງໝາໝັ້ນຈຶ່ງໄນ້ເກີດຂຶ້ນ ທ່ານີ້ທີ່ຮັບພົບສິນທີ່
ໃຫ້ກັນກີ່ໄນ້ອ່ອງໆໃນລັກຂະບະທີ່ເປັນຫອງໜັກກົງ

ຈາກທີ່ກ່າວຂ້າງຕົ້ນນັ້ນເປັນເຮືອງທີ່ທ່າກາຮ່ານໃນຂະທິຄນມີຄູ່ສົມຮສອງໆ ແຕ່ຈ່າຍມີພູ້ທາ
ເກີດຂຶ້ນໄກ້ວ່າທ້າຍແລະທີ່ອໜູງທ່າກາຮ່ານກີ່ໂຄຍຝ່າຍໃກ້ຝ່າຍໜຶ່ງທີ່ອໜູງທີ່ຝ່າຍມີຄູ່ໜັກນອຍໆແລ້ວ ຈະ
ທ່ານີ້ທີ່ສູງໝາໝັ້ນຄຽງຮ່າງໃນສົມບູຮົມທີ່ອ່ານີ້ ຈະເຫັນໄກ້ວ່າໃນເຈື່ອນໄຂແໜ່ງກາຮ່ານສົມສີຕັ້ງແຕ່ນາຕຣາ
1448 ເປັນຕົ້ນໄປ ໃນມີພູດຕົວໄວ້ວ່າຊາຍທີ່ອໜູງຈະທ່າກາຮ່ານໃນຂະທິຄນມີຄູ່ໜັກນອຍໆແລ້ວ
ອ່ອງໆໄນ້ໄດ້ ແລະນາຕຣາ 1438 ຢັງພູດຕົວໄວ້ວ່າ "ກາຮ່ານໄນ້ເປັນເຫຼຸດທີ່ຈະຮ້ອງຂອໃຫ້າລັບນັກປັບໃຫ້ສົມສີ
ໄກ້....." ແສກງວ່າ ແນ້ນ້າຍທີ່ອໜູງຈະໄກ້ໜັກກົມແລ້ວ ອາກຝ່າຍໃກ້ຝ່າຍໜຶ່ງຈະໄນ້ຍອນທ່າກາຮ່ານສົມສີໄກ້ ຮຶ່ງເຫຼຸດ
ນັ້ນຈາຈະນີ້ເປັນການບອກເລີກສູງໝາໝັ້ນ (ນາຕຣາ 1442, 1443) ທີ່ອໜູງຈະນັກປັບໃຫ້ຝ່າຍໜັກທ່າກາຮ່ານສົມສີໄກ້ ຮຶ່ງເຫຼຸດ
ນັ້ນຈາຈະນີ້ເປັນການບອກເລີກສູງໝາໝັ້ນ (ນາຕຣາ 1439, 1440) ກີ່ໄກ້ ເນື້ອເປັນເຫັນນີ້ ການທີ່ຂ້າຍທີ່ອໜູງທ່າກາຮ່ານໂຄຍຝ່າຍໃກ້ຝ່າຍໜຶ່ງມີຄູ່ໜັກນອຍໆ

แล้วนั้น เม็จะเป็นการไม่สมควร แต่ก็ไม่ถึงขนาดเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันคือของประชาชน ดังนั้น การหมั่นครั้งหลังของชายหญิงทั้งกล่าวจึงสมบูรณ์

(5) มาตรา 1453 มีอัญเชิญว่า "หญิงที่สามีตายหรือที่การสมรสสิ้นสุดลงก็ได้ ประการอื่น จะทำการสมรสใหม่ได้ก็ต่อเมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสได้ผ่านพ้นไปแล้ว ในน้อยกว่า สามร้อยลิบัน วันแต่"

- (1) คลอกบุตรแล้วในระหว่างนั้น
- (2) สมรสกับบุตรสมรสเดิม
- (3) มีในรับรองแพทย์ประจำคนนี้บัตรหรือบัญญา เชิงประกอบการรักษาโรค ในสาขาเวชกรรมให้ตามกฎหมายว่ามิได้มีครรภ์หรือ
- (4) มีคำสั่งของศาลให้สมรสได้"

ความประسنศ์ในการบัญญัติมาตรา 1453 นี้ ก็เพื่อป้องกันมัชชาเกียวกับบุตรว่า เป็นบุตรของสามีเก่าหรือสามีใหม่ ซึ่งหากมีบุตรเกิดภายใน 310 วันนับแต่การสมรสสิ้นสุดลง (มาตรา 1501) ก็ยังนิยรุกานว่าเป็นบุตรของชาย ซึ่งเคยเป็นสามี (มาตรา 1536) ดังนั้น หาก หญิงทำการสมรสใหม่ เมื่อการสิ้นสุดแห่งการสมรสครั้งก่อนผ่านไปแล้ว ในน้อยกว่า 310 วัน เมื่อ เกิดบุตรก็ย่อมไม่ใช่บุตรของสามีเดิมแน่นอน เพราะความเหตุผลทางแพทย์ ทางกระอยู่ในครรภ์ นารากรไก่นกที่สุกไม่เกิน 310 วัน เท่านั้น ส่วนขอยกเว้นค้าง ๆ ในมาตรา 1453 ก็ล้วนแต่เป็น เหตุที่ทำให้ไม่มัชชาเกียวกับบุตร แม้ในอนุมาตรา 4 การที่ศาลจะสั่งให้ทำการสมรสได้ ก็ต่อเมื่อ เห็นว่าไม่มัชชาเกียวกับบุตรแล้วเท่านั้น

อนึ่ง กรณีที่หญิงทำการสมรสโดยผ่านเงื่อนไขมาตรา 1453 ก็ไม่มีกฎหมาย บัญญัติว่าเป็นในจะหรือไม่ซึ่ง ดังนั้นการสมรสจึงสมบูรณ์ และยังมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายสนับสนุน ไว้ว่า หากมีบุตรเกิดภายใน 310 วัน ในสัณฐานว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามี คนใหม่ (มาตรา 1537) ทั้งนี้เพราะหากจะให้การสมรสเป็นในจะหรือไม่ซึ่งก็จะไม่เกิดผลก็ แต่อย่างไร

กรณีหนึ่งที่การสมรสลับสกุล (มกรา 1501) ทำการหมั้นภัยในระยะเวลา
ที่ระบุไว้ในมกรา 1453 ปัญหาเกี่ยวกับบุตรกังกล่าวข้างต้นย่อมไม่เกิดขึ้น หรือแม้จะทดลองทำ
การสมรสกันทันที ก็ไม่เป็นการซักข้องใจความลงบเรียนร้อยหรือศึกธรรมอันคือของประชาชน
กังนั้น การหมั้นที่ดำเนินเงื่อนไขแห่งการสมรส มกรา 1453 จึงสมบูรณ์

การหมั้นที่ยกเป็นโนะในกรณีการพิษนี้กังกล่าวข้างต้น ไม่ว่าชายหญิงจะทำ
สัญญาหมั้นกันเองหรือผู้อื่นเป็นคู่สัญญาด้วย ย่อมมีผลเช่นเดียวกัน และแม้จะไม่เลิกการหมั้นฯ
เหตุที่ทำให้เป็นโนะลับสกุล เช่น ชายหญิงอายุเกิน 17 ปีแล้วก็ตาม ก็ไม่ทำให้การหมั้นฯ
กลับสมบูรณ์ขึ้นมาได้ นอกจจากจะให้ทำสัญญาหมั้นกันใหม่ภัยหลัง

บทที่ 2

ผลของสัญญาหนี้นั้น

1. เมื่อสัญญาหนี้นั้นเป็นข้อคดีที่ชายหญิงจะทำการสมรสกัน เมื่อชายหญิงทำการหนี้นั้นแล้วผลประการหนึ่งก็คือ ทำการสมรสกันตามข้อบุญพันแห่งสัญญาหนี้นั้นนั้น เมื่อทำการสมรสแล้วสัญญาหนี้นั้นยอมสิ้นสุดลง และของหนี้นั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง ตามมาตรา 1437 วรรค 2

2. เมื่อมีการหนี้นั้นแล้วหากชายหรือหญิงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมทำการสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะบังคับให้ทำการสมรสไม่ได้ ถ้าบัญญัติในมาตรา 1438 ว่า

"การหนี้นั้นไม่เป็นเหตุที่จะร้องขอให้ศาลบังคับให้สมรสได้ ถ้าไม่มีข้อคดีกัน
ไว้ว่าจะให้เบี้ยปรับในเมื่อฝิกสัญญาหนี้นั้น ข้อคดีนั้นเป็นไปจะ"

เนื่องจากความสภาพแห่งสัญญาหนี้นั้นย้อมบังคับกันโดยเฉพาะเจาะจงไม่ได้ ซึ่งหากบังคับก็ทำให้เกิดไม่ปกติสุขในครอบครัวอันเป็นหน่วยที่สำคัญแห่งหนึ่งในสังคม ขัดก่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน ดังนั้นในมาตรา 1438 จึงบัญญัติคือไปว่าหากมีข้อคดีจะให้เบี้ยปรับเมื่อมีการฝิกสัญญาหนี้นั้น ข้อคดีนี้เรื่องเบี้ยปรับนั้นคงเป็นไปจะ เพราะหากให้มีข้อคดีคงกล่าว อาจเป็นการบังคับให้ทำการสมรสทางอ้อมได้นั่นเอง

กรณีเช่นนี้เฉพาะข้อคดีนี้เรื่องเบี้ยปรับเท่านั้นที่คงเป็นไปจะ ส่วนสัญญาหนี้นั้นยังคงสมบูรณ์

3. เนื่องจากการหนี้นั้นจะบังคับกันโดยเฉพาะเจาะจงไม่ได้ก็กล่าวแล้ว ดังนั้น หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฝิกสัญญาหนี้นั้นไม่ยอมทำการสมรสจึงมีบทบัญญัติไว้โดยเฉพาะว่าฝ่ายฝิกสัญญาหนี้นั้นจะคงรับผิดชอบการไกคาน มาตรา 1439 และมาตรา 1440.

มาตรา 1439 บัญญัติว่า "เมื่อมีการหนี้นั้นแล้ว ถ้าฝ่ายใดฝิกสัญญาหนี้นั้น อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกให้รับผิดชอบแทน ในกรณีที่มีของหนี้นั้น ถ้าฝ่ายชายฝิกสัญญาหนี้นั้นให้ของหนี้นั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง ถ้าฝ่ายหญิงฝิกสัญญาหนี้นั้นให้คืนของหนี้นั้นแก่ฝ่ายชาย"

ในมาตรา 1439 นี้ สามารถแยกความรับผิดชอบสัญญาหนึ่งได้เป็น 2 ประการ

คือ

ก. ความรับผิดเกี่ยวกับค่าทักษะแทน

ข. ความรับผิดเกี่ยวกับของหนึ่ง

ก. ความรับผิดเกี่ยวกับค่าทักษะแทน ค่าทักษะแทนที่ต้องซักใช้แก่กันฐานผิดสัญญาหนึ่งนั้น มีบัญญัติไว้โดยเจพาะในมาตรา 1440 แสดงว่าหากเป็นค่าทักษะแทนอย่างอื่น นอกจากที่ระบุไว้ ในมาตรา กังกล่าว ย่อมไม่สามารถเรียกร้องจากฝ่ายผู้เสียผิดสัญญาหนึ่งได้ ที่กฎหมายไม่มีบัญญัติเรื่องค่าทักษะไว้กวาง ๆ อย่างในมาตรา 222 เนื่องจากไม่ต้องการให้เป็นเหตุมั่งคบให้มีการสมรสโดยไม่สมควรใจ เช่นเดียวกับในเรื่องเบี้ยปรับกังกล่าวแล้ว

ค่าทักษะแทนที่จะพึงเรียกให้เมื่อมีการผิดสัญญาหนึ่งมีประการใดบ้าง มีบัญญัติในมาตรา 1440 ว่า "ค่าทักษะแทนนั้นอาจเรียกได้คงค่อไปนี้"

(1) ทักษะแทนความเสียหายค่ากายหรือชื่อเสียงแห่งชาหยหรือหญิงนั้น

(2) ทักษะแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คุณหนึ่น บีกามารกานหรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเห็นบีกามารกาน ให้ใช้จ่ายหรือต้องตกเป็นลูกหนี้เนื่องในการ เศรษฐมีการสมรสโดยสุจริต และความสมควร

(3) ทักษะแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คุณหนึ่น ให้จัดการทรัพย์สินหรือการอื้นอ้น เกี่ยวกับอาชีพหรือทางทำมาหาก้าของตนไปโดยสมควรก็ยังการคาดหมายว่าจะไม่มีการสมรส

ในกรณีที่หญิง เป็นผู้มีลิทธิ์ให้ค่าทักษะแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหนึ่งที่คดเป็นลิทธิ์แก่ หญิงนั้น เป็นค่าทักษะแทนทั้งหมด หรือ เป็นส่วนหนึ่งของค่าทักษะแทนที่หญิงพึงได้รับหรือศาลอาจให้ค่าทักษะแทน โดยไม่คำนึงถึงของหนึ่งที่คดเป็นลิทธิ์แก่หญิงนั้นก็ได้"

จากบทบัญญัติในมาตรา 1440 ข้างต้น ค่าทักษะแทนอันจะเรียกจากกันได้เมื่อสัญญาหนึ่งมีอยู่ 3 ประการ คังค่อไปนี้คือ

(1) ค่าทุกเหตุความเสียหายค่ากายหรือชื่อเสียงแห่งชาญหรือหญิงนั้น

เมื่อย่ำຍโภคป่าห์หนึ่งผิดกฎหมายนั้น อาจก่อให้เกิดความเสียหายค่ากายหรือชื่อเสียงแก่โภคป่าห์หนึ่ง ให้ ความเสียหายค่ากายหรือชื่อเสียงนั้นคงเป็นความเสียหายซึ่งคำนึงปักติจะเกิดจากการผิดกฎหมายนั้นโดยตรง เช่น หญิงเมื่อไก้มั้นกับชายแล้วไก่แต่งงานอยู่กันสนิทสันมีภริยา โดยยังมิได้จัดทำบ่าวีนสมรส หากชายไม่ยอมทำการสมรสอันเป็นการผิดกฎหมายนั้น หญิงย่อมได้รับความเสียหายค่ากายที่ได้เสียความบริสุทธิ์ไป

กรณีกังกล่าหัวข้างต้น เมียหญิงจะสมัครใจอยู่กับชาย ก็เป็นไปตามประเพณีและมีข้อบุกเบิกความเสียหายนั้นว่าจะได้ทำการสมรสกับความกฎหมายก่อไป เมื่อชายผิดกฎหมายนั้น ย่อมทำให้หญิงได้รับความเสียหายค่ากายและเรียกค่าทุกเหตุให้

ตัวอย่าง

1. ชายไม่สมรสกับหญิงดูห์หนึ่น เป็นการผิดกฎหมายนั้น หญิงได้รับประเวณีกับชาย เป็นความเสียหายที่เรียกว่าองค์ทุกเหตุให้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1439(1) (มาตรา 1440(1) บรรพ 5 ใหม่) (ฎีกาที่ 2626/2518)

2. ชายผิดกฎหมายนั้น ฝ่ายชายคือคัวชาย บิกามารคากซึ่งไปหมั้นหญิงท้องร่วงกันใช้ค่าทุกเหตุความเสียหายค่ากายโดยที่หญิง เป็นภริยาชายแม้เคยความสมัครใจ ความเสียหายค่าชื่อเสียง และที่ไก่เครยมการสมรส (ฎีกาที่ 311/2522)

ความเสียหายค่าชื่อเสียง เช่น เมื่อมั้นแล้วชายไม่ยอมสมรสกับหญิง โดยอ้างว่า หญิงมีความประพฤติเสื่อมเสียในทางชู้สาว ซึ่งไม่เป็นความจริง ถ้านี้ หญิงย่อมได้รับความเสียหายค่าชื่อเสียง

ตัวอย่าง

1. ชายหญิงหมั้นกัน โดยอกลงว่า เมื่อทำพิธีแต่งงานกันแล้วจะไปจัดทำบ่าวีนสมรสภายใน 15 วัน แต่เมื่อไก่ทำพิธีแต่งงานและไก่อยู่ร่วงกัน 46 วันแล้วชายไม่ยอมจัดทำบ่าวีนสมรส กับหญิง แค่กลับซื้อไส้ผูกให้กลับไปอยู่บ้านบิกา เช่นนี้ ชายผิดกฎหมายนั้น เป็นเหตุให้หญิงท้องไก่รับ

ความอับอายชายหน้าเสื่อมเสียเกียรติศรีเสียงและร่างกาย ชายต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย
ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1440(1) (ฎีกาที่ 982/2518)

2. ไก้มีการหมั่นระบุว่าใจทกและจำเลยโดยจ่าเลยให้เห็นเพชรและเครื่อง
หงส์รูปพระเป็นของหมั่น แล้วไก้มีพิชัยคั่งงานอยู่กินค้ายกันโดยมิได้กหะเบี้ยนสมรสจนเกิดบุตร
1 คน แต่ใจทกและจำเลยไม่อาจอยู่กินเป็นสามีภริยา กันต่อไปได้ ปัญหาจ่าเลยเป็นฝ่ายผิด
สัญญาหมั่นไม่ยอมจากหะเบี้ยนสมรสกับใจทกหรือไม่ เมื่อจำเลยมิได้ปฏิเสธขอที่ใจทกกล่าวอ้างว่า
จำเลยไม่ยอมไปจากหะเบี้ยนสมรสกับใจทกตามสัญญา ขอให้จารย์ย้อมฟังให้ทราบคำพ้องของใจทก
ว่าจ่าเลยไม่ยอมไปจากหะเบี้ยนสมรสกับใจทกตามสัญญา จำเลยจึงเป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั่น ใจทกยอม
มีสิทธิเรียกให้จ่าเลยรับผิดชอบค่าทักษะแทนได้ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1439, 1440

ในปัญหาเรื่องค่าทักษะแทนความเสียหายค่ากายและซื้อเสียงของใจทกนั้น ศาลฎีกา
เห็นว่า ศาลล่างหั้งสองก้านค่าทักษะแทนความเสียหายส่วนนี้ให้ใจทกโดยพิเคราะห์ถึงการศึกษา
อาชีพและรายได้ของใจทก ฐานะของครอบครัวของใจทก และการที่ใจทกเป็นหญิงมาอยู่กินกับ
จำเลยจนมีบุตร แต่จ่าเลยไม่ยอมจากหะเบี้ยนสมรสกับใจทก ใจทกคงได้รับความอับอายเสียชื่อเสียง
ทั้งเป็นการยากที่จะสมรสใหม่ และความประเพณีจีนหุยงที่แต่งงาน 2 ครั้ง ถือว่าเป็นเรื่องที่น่าอับอาย
มาก จึงกำหนดค่าทักษะแทนความเสียหายให้แก่ใจทกเป็นเงิน 200,000 บาท ซึ่งนับว่าเหมาะสมแล้ว
(ฎีกาที่ 3366/2525)

ข้อสังเกตอื่น ๆ ในการพิจารณาเกี่ยวกับค่าทักษะแทนความในมาตรา 1440(1)

คือ

ก. การพิจารณาต้องคำนึงถึงสภาพความเป็นจริงที่หุยงอาจเสียหายค่าเสียง
ให้ง่ายกว่า การที่ชายปฏิเสธไม่ยอมสมรสกับหุยง แม้จะไม่ปราภูมิว่าให้ทำอะไรอย่างอื่นเป็นการ
กระหนงกระเทือนซึ่งเสียงของหุยงบางกราฟก็ทำให้หุยงได้รับความเสียหายค่าเสียงได้ เช่นชายผิด
สัญญาหมั่นไม่ยอมมาคั่งงานกับหุยงตามที่กำหนดไว้ดัง 2 ครั้ง โดยปราศจากเหตุผล เช่นนี้หุยงย้อม
ได้รับความเสียหายค่าเสียง และเรียกค่าทักษะแทนในส่วนนี้ได้ (คำพิพากษารัฐ 91/2512)

แค่หากการที่ชายไม่ยอมทำการสมรส มีเหตุผลซึ่งไม่กระทบกระเทือนก่อซื่อเสียงของหญิงก็ไม่เป็นเหตุให้หญิงเรียกค่าทดแทนความเสียหายก่อซื่อเสียงได้ เช่น ชายหนันหญิงแล้วต่อมาให้คู่สมบทเป็นพระภิกษุ แล้วเกิดมีจิตครหัตถะจะอยู่ในสมมติเพาไปตลอดชีวิต จึงปฏิเสธการสมรส ก็นี้จึงเป็นภัยคลั่ງญาณมั่น เมื่อไม่ปรากฏว่าชายให้ทำอะไรอย่างอื่นให้กระทบกระเทือนก่อซื่อเสียงของหญิงเหตุผลเพียงเท่านี้ไม่ถึงกับทำให้หญิงได้รับความเสียหายก่อซื่อเสียง

ข. ลักษณะต่อการที่ฝ่ายชายหรือฝ่ายหญิงมีภัยคลั่งญาณมั่น ไม่เป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อกายหรือซื่อเสียงเสมอไป หมายความว่า เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภัยคลั่งญาณมั่น อีกฝ่ายหนึ่งจะต้องได้รับความเสียหายต่อกายหรือซื่อเสียงจากการมีภัยคลั่งญาณมั่นนั้นด้วย จึงจะเรียกค่าทดแทนให้ การอ้างว่าได้รับความเสียหายโดยไม่ปรากฏว่าได้รับความเสียหายอย่างไร จึงไม่พอเพียงที่จะให้อภัยหนึ่งใช้ค่าทดแทนได้ (ฎีกาที่ 1305/2514)

ค. กฎหมายบัญญัติให้เรียกค่าทดแทนให้เฉพาะความเสียหายต่อกายหรือซื่อเสียงเท่านั้น กันน์ความอับอาย ความเสียใจ อันเป็นความเสียหายทางจิตใจจึงไม่สามารถนำมาอ้างเพื่อเรียกค่าทดแทนได้

(2) ค่าทดแทนความเสียหายเนื่องจากการที่คุณมั่น มีความทราบหรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่นมีความทราบแก้ให้เจ้าหนี้หรือค่องคอกเป็นลูกหนี้ เนื่องในการ เครื่ยมการสมรสโดยสุจริตและตามสมควร

กรณีที่จะเป็นความเสียหายตามมาตรา 1440(2) พยจจะแยกออกให้กันนี้

1. "ค่าใช้จ่ายในการ เครื่ยมการสมรส" หมายถึงค่าใช้จ่ายอันจ่าเป็นเพื่อ เครื่ยมการที่ชายหญิงจะให้อยู่กินเป็นสามีภริยาตนโดยตรง เช่นค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องครัว เครื่องเรือน ที่นอนหมอนผ้า เป็นต้น ส่วนค่าใช้จ่ายอย่างอื่นแม้จะใช้จ่ายไปใน การสมรส แต่ด้านไม่ใช่สิ่งจำเป็น เพื่อการที่ชายหญิงจะอยู่กินเป็นสามี-ภริยาตนแล้ว ก็ไม่ถือว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการ เครื่ยมการสมรส เช่น ค่าใช้จ่ายในการพิธีหมั้น, ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงคุ้นชุมหรือในงาน เป็นต้น

คัวอย่าง

1. ค่าหมากพูลและค่าชัมนวันหมั้น ค่ารถไปหมั้น ค่าเลี้ยงแซกวนไปหมั้น ไม่เข้าอยู่ในข้อหนึ่งข้อสอง ป.พ.พ. มาตรา 1439 (มาตรา 1440 ปัจจุบัน) (ฎีกาที่ 71/2493)

2. ชายผิดสัญญาหมั้น ค่าอาหาร เสื้อผ้าและแซกในวันแต่งงานไม่ใช้ค่าใช้จ่าย
เนื่องในการสมรส ตามมาตรา 1440(2) ปัจจุบัน (ฎีกาที่ 2086/2518)

2."ค้องเป็นค่าใช้จ่ายไทยสุจริตและตามสมควร" หมายถึงค้องเช่าให้ไทยสุจริต
ว่า จะไก้มีการสมรสหากทราบอยู่แล้วว่าอีกฝ่ายหนึ่งปฏิเสธไม่ยอมทำการสมรส ยังคงชี้ช่องทาง
เพื่อเตรียมการสมรสอีก คั้งนี้ถือว่าไม่สุจริต จะเรียกค่าทบทะ夷มได้

การใช้จ่ายค้อง เป็นไปโดยสมควรแก่ฐานานุรูป เพียงให้จะถือว่าเป็นการสมควร
นั้นค้องพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป เพราะความสมควรแก่ฐานานุรูปของแต่ละบุคคลย่อมไม่เหมือนกัน
ฉะนั้น หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเตรียมการสมรสไปจนเกินสมควรแก่ฐานานุรูป ส่วนที่เกินสมควรไปนั้น
ย่อมนำมาเรียกค่าทบทะ夷นจากอีกฝ่ายหนึ่งนี้ได้

3. "ค้องเป็นค่าทบทะ夷ที่ให้เสียหายไปจริง เนื่องจากการเตรียมการสมรส"
ไม่ใช่จะเรียกค่าทบทะ夷ให้คุณจำนวนที่ให้ใช้จ่ายเสียไป เพราะการใช้จ่ายเข่นนั้นอาจไม่เกิด^ก
ความเสียหาย หรือเสียหายน้อยกว่าจำนวนที่ให้ใช้จ่ายไปก็ได้ เช่น เมื่อหนึ่งแล้ว ฝ่ายหญิงไก่ขอ
เครื่องเรือนเครื่องครัวไปเป็นเงิน 40,000 บาท ฝ่ายชายผิดสัญญา ฝ่ายหญิงจึงนำเอาของเหลือ
นั้นไปขายไก่เงินมา 25,000 บาท คั้งนี้ฝ่ายหญิงมีสิทธิเรียกค่าทบทะ夷ให้เฉพาะจำนวนที่ขาดทุนไป
คือ 15,000 บาท จะเรียกเดิมจำนวนที่ให้ใช้จ่ายในการเตรียมการสมรสคือ 40,000 บาทไม่ได้
หรือค่าน้ำดื่มค่าว่าย่างคั้งกล่าวข้างต้นหากฝ่ายหญิงนำเครื่องเรือนเครื่องครัวนั้นขายคืนให้แก่ร้านที่ซื้อนามา^ก
ไกรราคาเดิมจำนวน 40,000 บาท กรณีเข่นนักถือว่า ฝ่ายหญิงไม่ได้รับความเสียหายแต่อย่างใด
จึงไม่สามารถเรียกค่าทบทะ夷ตามมาตรา 1440(2) ได้

4. การเตรียมการสมรสที่เรียกค่าทบทะ夷ให้ความความในมาตรา 1440(2) นั้น
นอกจากความเสียหายเนื่องจากการใช้จ่ายแล้ว ถ้าความเสียหายนั้นเกิดเหตุระดับคอกเป็นลูกหนี้
เนื่องในการเตรียมการสมรส แม้ยังไม่ให้ใช้จ่ายไปจริง ก็ถือว่าให้สิทธิที่จะเรียกค่าทบทะ夷ได้
เพราะการคอกเป็นลูกหนี้นั้นย่อมท้องรับผิดชอบในการชำระหนี้อยู่แล้ว

5. บุ้มสิทธิเรียกค่าทบทะ夷ตามความความในมาตรา 1440(2) นี้ นอกจากคั้งคุ้นนั้นเอง
แล้ว ยังรวมถึงภิกามารดา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะเข่นมีภิกามารดาภายใน

บุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่น มิคามารคा หมายความถึง บุปผากรองหรือบุคคลอื่น ซึ่งกระทำการในฐานะ เช่น มิคามารค่า ในทางพฤตินัย แม้จะไม่ใช่บุปผากรองตามกฎหมาย บุคคล กลุ่มล้วน เหล่านี้มีลักษณะที่จะเรียกค่าทุคแทนความเสียหายในการ เครื่องการสมรสในมาตรา 1440(2) นี้ได้ดังนี้

ข้อสังเกตบางประการในการพิจารณาค่าทุคแทนความมาตรา 1440(2)

ก. "บุปผากรอง" คือสิทธิ์เรียกค่าทุคแทนในการ เครื่องการสมรสค้องนำสืบให้ชัดแจ้งว่า ได้ใช้ จ่ายไปอย่างไรอันเป็นการ เครื่องการสมรส" การกล่าวอ้างว่าได้ใช้จ่ายเป็นจำนวนเท่ากันเท่านั้น โดยไม่ระบุว่าใช้จ่าย เป็นค่าอะไรอ่อนจะบังคับให้ออกฝ่ายซึ่งค่าทุคแทนความเสียหายให้ไม่ได้

กัวอย่าง ค่าใช้จ่ายในพื้นที่แต่งงาน โจทก์ว่าใช้จ่ายไป 1,500 บาท ในประภูมิ เป็นค่าอะไร เม้นเป็นห่วงของว่าเป็นค่าเดี้ยงคูกัน ก็ไม่เข้าลักษณะอันพึงเรียกค่าทุคแทนความเสียหายให้ไม่ได้ ปัจจุบัน (ฎีกาที่ 1166/2487)

ข. ค่าใช้จ่ายความประเพณี เช่น การทำบุญศักดิ์บารค่าอาหาร เดี้ยงพระ ในดื่อเป็น ค่าใช้จ่าย เมื่อในกรณี เครื่องการสมรส (ค่าพิพากษาฎีกาที่ 2086/2518)

ค. เมื่อมีการหมั้น และอยู่กินกับภรรยาแล้ว แม้จะเป็นเวลาหนานห่าไป ก็ตาม หากยังมิได้จัดทะเบียนสมรส ก็คงถือว่าอยู่ในระหว่างหมั้น อาจต้องรับผิดชอบลูกภูมั่นได้ ถ้าไม่ปรากฏว่าหั้งสองฝ่ายไม่น่าพาหรือไม่สนใจที่จะจัดทะเบียนสมรสกันเอง

(3) ค่าทุคแทนความเสียหายเมื่อจากการที่คู่หมั้นได้จัดการทรัพย์สินหรือการอัน อันเกี่ยวแก่อธิพหรือทางทำมาหากองคนไปโดยสมควร ด้วยการคacula หมายความว่าจะได้มีการสมรส

ในมาตรา 1440(3) นี้ แสดงว่าจะเรียกค่าทุคแทนได้ก็เมื่อ

1. คู่หมั้น ก. จัดการทรัพย์สินของคน หรือ
- ข. จัดการอันอันเกี่ยวแก่อธิพหรือทางทำมาหากองคน
2. เป็นการจัดการไปโดยสมควร
3. ด้วยความคacula หมายความว่าจะได้มีการสมรส และ
4. ได้รับความเสียหายเมื่อจากการที่คู่หมั้นอีกฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาหมั้น

คู่ไปนี้จะให้อธิบายในแต่ละข้อโดยลำดับ

1. คู่หมั้น ก. ให้จัดการทรัพย์สินของคน หรือ
 - ก. จัดการอื่นอันเกี่ยวแก่อธีพหรือทางท่านมาหาให้ของคน

กรณีนี้แสดงว่าการจัดการความมั่นคง 1440(3) นี้ ถือเป็นการจัดการของคู่หมั้นเองโดยเฉพาะไม่ว่ามีการจัดการของบุคคลอื่น เมื่อจะเป็นมิค่าการหากหรือผู้บุกรุกของก็ตาม การจัดการของคู่หมั้นกังกล่าวมีอยู่ 2 กรณีคือ การจัดทรัพย์สินของคน หรือการอื่นอันเกี่ยวแก่อธีพ หรือทางท่านมาหาให้ของคน หมายความว่า ต้องเป็นทรัพย์สิน ทางท่านมาหาให้ หรืออธีพของคู่หมั้นกวย ถ้าคู่หมั้นไปจัดการทรัพย์สินของบุคคลใด หรือผู้อื่นน่าจะไม่เข้าตามในมาตรา 1440(3)
 2. การจัดการของคู่หมั้นตามข้อ 1 นั้นต้องเป็นไปโดยสมควร อย่างไร เป็นการสมควรต้องคำนึงถึงพฤติกรรม และข้อเท็จจริงเป็นกรณีไป เช่น ได้ขายทรัพย์สินของคนไปโดยรับร้อนทำให้ขาดทุนซึ่งหากจะรอไปอีกให้ได้รากมาซื้อกลับก็สามารถทำได้เช่นนี้ ถือได้ว่าจัดการโดยไม่สมควรจะเรียกค่าทุกเหตุในส่วนที่ขาดทุนโดยไม่สมควรนี้ไม่ได้
 3. "ต้องเป็นการจัดการด้วยความคิดหมายว่าจะให้มีการสมรส" หมายความว่า เพราะเหตุว่า ที่จะให้มีการสมรสในภายหลังจึงให้จัดการไป เช่นนั้น กังนั้น หากรู้อยู่แล้วว่าอีกปีหนึ่งจะไม่ทำการสมรสกับหรือในกรณีที่ปีนี้ให้จัดการไปตามปกติของอธีพ หรือด้วยเจตนาที่เมื่อจะไม่มีการสมรสก็คงจัดการ เช่นนั้น จึงไม่ถือว่าเป็นการจัดการด้วยความคิดหมายว่าจะให้มีการสมรส ในส่วนการเรียกค่าทุกเหตุความความในมาตรา 1440(3) ได้
- คัวอย่าง หลังจากแต่งงานแล้ว โจทก์ให้อาอออกจากงานบริษัท เมื่อจำเลยไม่ยอมจบทะเบียนสมรส โจทก์ยอมมีสิทธิเรียกค่าทุกเหตุความเสียหายในการที่ไม่ให้ทำงานกังกล่าวให้แต่เมื่อต่อมาโจทก์ได้เข้าทำงานใหม่ เมื่อลาออกจากงานอีกรังหนึ่งก็มีใช้คุ้ยการคิดหมายว่าจะให้มีการสมรส เพราะในระยะนั้งสองปียังขัดแย้งกันอย่างรุนแรงจนเป็นที่เห็นได้ว่าไม่อาจจะจบทะเบียนสมรสกันได้แน่นอน จึงไม่กำหนดค่าทุกเหตุในตอนนี้ให้แก่โจทก์ (ฎีกาที่ 3366/2525)

จากคำพิพากษาฎีกานี้ เห็นได้ว่าการลากอกร่างงานของโจทก์ในครั้งหลังมิใช่ กิจกรรมทางหมายว่าจะไก้มีการสมรส กันนั้นจึงไม่อาจเรียกค่าทุกแทนเพราะค้องลากอกร่างงาน ครั้งหลังนี้ได้

4. "คู่หมั้นฝ่ายที่จัดการ ให้รับความเสียหายเนื่องจากคู่หมั้นอีกฝ่ายหนึ่งผิดสัญญาหมั้น"

หมายความว่า ต้องให้รับความเสียหายจริง ๆ จากการจัดการถังกล่าวหากการจัดการทรัพย์สิน หรือทางท่านหาได้ไม่ให้รับคำไว้ หรือไม่ขาดทุนย่อมดีอีกไม่ได้ว่าเกิดความเสียหาย กรณีเช่นนี้ จึงเรียกค่าทุกแทนกันไม่ได้ หรือความเสียหายนั้นเกิดขึ้นตามปกติ ถึงแม้อีกฝ่ายหนึ่งจะไม่ผิดสัญญา หมั้น เช่นนักน่าจะเรียกค่าทุกแทนในส่วนนี้ไม่ได้เช่นกัน

ข้อสังเกตประการหนึ่งจากมาตรา 1440(3) แม้จะมิให้กล่าวถึงความสูตริก ของคู่หมั้นไว้ก็วาย แค่นำความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเพราะฝ่ายที่จัดการ เป็นผู้ก่อขึ้นเอง อาจเรียก ค่าทุกแทนไม่ได้เลย หรือให้ไม่เต็มจำนวน ทั้งนี้ ความหลักทั่วไปในมาตรา 223

ในมาตรา 1440(1) – (3) ถังกล่าว เป็นความรับผิดชอบเกี่ยวกับค่าทุกแทน ซึ่งจะต้องรับผิดชอบย่างไร เพียงไร ย่อมคงพิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป ไม่ใช่ว่าเมื่อมีการผิดสัญญา หมั้นแล้วจะให้รับค่าทุกแทนส่วนรบกวนกรณีในมาตรา 1440

๙. ความรับผิดชอบของหมั้น

ในมาตรา 1439 ให้กล่าวถึงของหมั้นในกรณีที่มีการผิดสัญญาหมั้นไว้ว่า "..... ในกรณีที่มีของหมั้น ถ้าฝ่ายชายผิดสัญญาหมั้น ให้ของหมั้นตกเป็นสิทธิแก่หญิง ถ้าฝ่ายหญิงผิดสัญญาหมั้น ให้คืนของหมั้นแก่ฝ่ายชาย" และ

ในมาตรา 1440 บรรยาย บัญญัติว่า "ในกรณีที่หญิง เป็นผู้มีสิทธิให้ค่าทุกแทน ศาลอาจชี้ขาดว่า ของหมั้นที่ตก เป็นสิทธิแก่หญิงนั้น เป็นค่าทุกแทนทั้งหมดหรือ เป็นส่วนหนึ่งของค่าทุกแทน ที่หญิงพึงได้รับ หรือศาลมอาจให้ค่าทุกแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมั้นที่ตก เป็นสิทธิแก่หญิงนั้นก็ได้"

ความรับผิดชอบสัญญาหมั้นเกี่ยวกับของหมั้นที่บัญญัติในมาตรา 1439 นั้น คงบัญญัติ ไว้เฉพาะเรื่องการคืนของหมั้น คือ ถ้าหญิงผิดสัญญาหมั้น หญิงคืนของหมั้นให้แก่ฝ่ายชายไป

ถ้าชายผิวสีญูญาณ์ ของหมันก็ตกลเป็นสิทธิแก่หูง หังนี้ไทยไม่ต้องคำนึงว่าจะมีการเรียกค่าทุกแทนกันอย่างไร หรือไม่

จากความในมาตรา 1439 ถังกล่าวหากเป็นกรณีที่ชายผิวสีญูญาณ์ นอกจากที่หูงจะได้ของหมันแล้ว ยังอาจเรียกค่าทุกแทนจากฝ่ายชายตามมาตรา 1440 ให้ออกกวย ซึ่งรวมกันแล้วอาจจะได้เป็นจำนวนมากเกินสมควรก็ได้ กังนั้นในมาตรา 1440 วรรคสอง จึงบัญญัติให้ศาลเมืองน้ำที่จะใช้คุลพินิจในการนำของหมันมาพิจารณาประกอบในการที่จะให้ค่าทุกแทนฝ่ายหูงได้ดี

"ในกรณีที่หูง เป็นบุตรสิทธิให้ค่าทุกแทน ศาลอาจเข้าข้ากัวของหมันที่ตกเป็นสิทธิแก่หูงนั้น เป็นค่าทุกแทนทั้งหมก หรือเป็นส่วนหนึ่งของค่าทุกแทนที่หูงพึงได้รับ หรือศาลอาจให้ค่าทุกแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมันที่ตกเป็นสิทธิแก่หูงนั้นก็ได้" จากความในมาตรา 1440 วรรคสอง นี้มิได้หมายความว่าศาลจะต้องนำของหมันมาคำนวณเป็นค่าทุกแทนเสนอไป เมื่อพิจารณาถึงความเสียหายของหูง และพุกคิกรณ์ที่ชายผิวสีญูญาณ์แล้ว ศาลอาจพิจารณาค่าทุกแทนโดยไม่คำนึงถึงของหมันเดย์ก์ได้ กังนั้นจึงพอจะคง เป็นข้อสังเกตได้ กังนั้นคือ

1. ในกรณีที่ของหมันมีราคากำไรความเสียหายที่หูงพึงได้รับ เชนี้นี้เมื่อศาลมีพิจารณา พฤกคิกรณ์แห่งการผิวสีญูญาณ์ กังกล่าวแล้วศาลอาจจะถือว่าของหมัน เป็นค่าทุกแทนทั้งหมกที่หูงพึงได้รับ หรือจะให้เป็นส่วนหนึ่งของค่าทุกแทน หรือศาลอาจเห็นสมควรให้ค่าทุกแทนแก่หูงโดยไม่คำนึงถึงของหมันนั้นเดย์ก์ได้ ทั้งนี้แล้วแต่ขอเท็จจริง เป็นเรื่อง ๆ ไปถังกล่าวแล้ว

2. ในกรณีที่ของหมันมีราคาน้อยกว่าค่าทุกแทนที่หูงพึงได้รับ กรณีเช่นนี้ศาลจะให้ของหมัน เป็นค่าทุกแทนทั้งหมกที่หูงพึงได้รับคงไม่ได้ แต่อ่าจะพิจารณาให้เป็นส่วนหนึ่งของค่าทุกแทน หรือเมื่อเห็นสมควรจะให้ชายชักใช้ค่าทุกแทนเดย์ก์จำนวนโดยไม่คำนึงถึงของหมันเดย์ก์ได้

บัญญัติว่า "ของหมันเป็นทรัพย์สินที่ฝ่ายชายให้ไว้แก่ฝ่ายหญิง เป็นหลักฐาน การหมั้นและประกันว่าจะสมรสกับหูงนั้น"

จะเห็นว่าผู้ให้ของหนี้และผู้รับของหนี้อันเรียกว่า "ป่ายขาย" และ "ป่ายหนี้" ในมาตรา 1437 นี้คือ "คู่สัญญาหนี้" แสดงว่า ก่อนจากค้าขายหนี้จะเป็นคู่สัญญาหนี้กันแล้ว ยังหมายความรวมถึงบุคคลอื่นก็อาจเป็นคู่สัญญาหนี้ก็ได้ เช่น การให้ผู้ให้หนี้ของหนี้สองฝ่ายที่ทำสัญญามาไว้ในค้องทำการหนี้กับตนเอง ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ผู้ที่เป็นคู่สัญญาหนี้ยื่นฟ้องมีลักษณะเรียกค่าทุกแทนได้ หากอภิปั่ยห์หนี้นี้บิกสัญญาหนี้และจากมาตรา 1440(2) ระบุไว้ว่าค่าทุกแทนที่จะเรียกร้องให้คือ "ค่าทุกแทนความเสียหายเนื่องจากคู่หนี้" บิภารณา หรือบุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่นบิภารณาหากใช้จ่ายหรือค้องคากเป็นลูกหนี้เนื่องจากการ เศรษฐกิจสมรสโดยสุจริตและความสมควร"

จากที่กล่าวข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่าบุคคลที่จะเป็นคู่สัญญาหนี้อาจแบ่งได้เป็น

3. จำพวก คือ

1. ขายหนี้ที่เป็นคู่หนี้ กรณีที่ขายหนี้ทำสัญญาหนี้กันโดยลำพัง คู่สัญญาหนี้ก็ได้แก่ค้าขายหนี้นั้นโดยเฉพาะ หรือในกรณีที่ขายหนี้ยินยอมให้ผู้ให้หนี้ของตนหันหัวส่องฟังหันหัวส่องป่ายกลางทำสัญญาหนี้ ค้าขายหนี้นั้นก็คงอยู่ในฐานะคู่สัญญาหนี้ ทั้งนี้ไม่ว่าค้าขายหนี้นั้นจะบรรลุนิติภาวะหรือไม่
2. "บิภารณา" ของขายหนี้คู่หนี้" ในกรณีที่บิภารณาของขายหนี้คู่หนี้ก็ได้เป็นผู้กลางทำสัญญาหนี้ บิภารณาของขายหนี้นั้นยอมอยู่ในฐานะคู่สัญญาหนี้ด้วย

ตัวอย่าง ขายบิกสัญญาหนี้ ผ่ายขายคือค้าขาย บิภารณาซึ่งไปหนี้หนึ้งห้องร่วมกันใช้ค่าทุกแทนความเสียหายท่อภายใน โดยที่หนึ่งตกเป็นภารยาชายแม้ก็ความสมควรใจ ความเสียหายท่อซื้อเลียงและที่ได้เตรียมการสมรส (ฎีกาที่ 311/2522)

3. "บุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่นบิภารณา" นอกจากบิภารณาบุคคลผู้กระทำการในฐานะ เช่นบิภารณา ก้อนจะเป็นคู่สัญญาหนี้กันนี้ ต้องมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับขายหนี้ ดังนักที่จะทำการหนี้นั้นการสมรสให้แก่ขายหนี้ให้ กันนั้นบุคคลประภานี้ยอม หมายดัง

- ก. ผู้มีกรรม
- ข. บุคคลอื่นนอกจากผู้ปักครองซึ่งกระทำการในฐานะ เช่นบิภารณา
ในกรณีที่ขายหนี้ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผู้ที่จะเข้าเป็นคู่สัญญาหนี้นั้นสามารถขอสัมควรหมายดังผู้ปักครองเท่านั้น เพราจะนอกจากกรณีการจัดการให้ขายหนี้ให้ทำการหนี้แล้ว ยังต้องให้ความ

ยินยอมความมาตรา 1436 ท้าย

ส่วนกรณีที่ขายหุ้นในบริษัทคือภาระแล้ว ย่อมไม่ต้องขอความยินยอมจากใครใน
การหมั่น และบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ปักครองความกฎหมายย่อมหมกหน้าที่ลง กังนั้นหากขายหุ้นในบริษัท
เข้าทำสัญญาหมั่นเอง นั้นที่จะเป็นคู่สัญญาหมั่นนอกจานิภัยการค้าแล้ว บุคคลตามข้อ ๑. ย่อมสามารถ
เป็นคู่สัญญาหมั่นได้ ส่วนบุคคลอื่นนอกจากนี้จะไม่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเพียงพอ เช่น ผู้บังคับบัญชา
เพื่อนฝูง บุตรหรือแม่ที่ได้รับเชิญไปเป็นเกียรติ เหล่านี้เมื่อจะซ่วยเหลือในการ เศรษฐกิจการสุจริต หรือ
จากการ เว่องหมั่นเว่องสมรสให้ ก็ไม่อยู่ในฐานะเป็นคู่สัญญาหมั่น การกระทำเช่นนี้ถือเป็นการให้
โดยเส้นทาง หรือไปเป็นเกียรติให้เท่านั้น ในที่ซึ่งกระทำการในฐานะเช่นนี้มิภัยการค้า

ที่กล่าวข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่าการบังที่สามารถจะเข้าเป็นคู่สัญญาหมั่นได้
แต่การที่จะเป็นคู่สัญญาหมั่นนั้น หมายความว่า ต้องเป็นผู้ที่เข้าอกลงทำสัญญาหมั่นกับกล่าวแล้ว

ข้อสังเกตบางประการในเรื่องคู่สัญญาหมั่น

1. ในกรณีที่ขายหุ้นที่จะทำการหมั่นเป็นผู้เยาว์ การที่บังการค้าหรือผู้ปักครอง
ให้ความยินยอมความที่ดูดูกในมาตรา 1436 กรณีเข่นนี้มิภัยการค้าหรือผู้ปักครองไม่ได้อยู่ในฐานะ
เป็นคู่สัญญาหมั่น เพียงให้ความยินยอมเพื่อให้การหมั่นของผู้เยาว์สมบูรณ์เท่านั้น
2. กรณีที่ขายหุ้นที่จะทำการหมั่นให้ความยินยอมในการหมั่นถึงจะมิได้เข้าทำ
สัญญาหมั่นกับตนเอง แต่ถ้าเป็นการผูกพันตนเข้าเป็นคู่สัญญาหมั่นที่เกี่ยว แม้ขายหุ้นนั้นจะเป็นผู้เยาว์
เพราะเป็นการอันต้องทำเองเฉพาะตัวความมาตรา 23 จะให้ยื่นให้ความยินยอม หรือทำการแทน
มิได้ การที่ขายหุ้นยินยอมในการหมั่นแม้จะมิได้อยู่กับในทำการหมั่น จึงเป็นการผูกพันตนเข้าเป็นคู่
สัญญาหมั่น กังเหตุผลที่กล่าวแล้ว
3. หากการหมั่นนั้นบุคคลอื่น เช่น มิภัยการค้าหรือผู้กระทำการในฐานะ เช่นนิภัย
การค้าของหุ้น ให้เข้าอกลงทำสัญญาหมั่นกับตนเอง โดยขายหุ้นมิได้รู้ เห็นยินยอมกับ กรณีเข่นนี้สัญญา
หมั่นนั้นย่อมเกิดขึ้นสมบูรณ์โดยมีบุคคลกังกล่าวข้างต้นผูกพัน เป็นคู่สัญญาหมั่น แต่ไม่ผูกพันตัวขายหุ้น
ซึ่งมิได้ยินยอมในการหมั่น ทั้งนี้ไม่ว่าขายหุ้นจะบรรลุภาระคือภาระแล้วหรือไม่ก็ตาม ผลก็เป็นเช่นเดียว
กัน

ตัวอย่าง ชายสูงหูงูคอปีกมารากรากของหูงู ซึ่งบิทามารากหูงูรับหน้า และนักวันทำการสมรสโดยหูงูซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วนิไก์คลงปลงใจด้วย เมื่อหูงูทราบภัยหลังจึงหนีไป เป็นภาริยาชายอื่น ชายคุ้นหน้าจึงฟ้องให้หูงูพร้อมค้ายบิทามารากของหูงูคืนของหน้าและใช้ค่าหกเหน กั้นนี้ เมื่อหูงูมิไก้รู้ เห็นยินยอมค้ายจึงไม่ผูกพันความสัญญาหน้า ในท้องรับผิดชอบลัญญาหน้า ส่วนบิทามารากหูงูนั้นคือรับผิดชอบลัญญาหน้า คือ คืนของหน้าและใช้ค่าหกเหนความเสียหายให้แก่ชายคน มาตรา 1440 (คำพิพากษาฎีกาที่ 629/2480)

4. กรณีชายหูงูหน้ากันแล้วจะเลี้ยวหรือไม่สนใจในการจดทะเบียนสมรสหากภัยหลังป่วยหนักประสาทกระจะจะเป็นสมรส อีกป่วยหนักขึ้นในยอมจดทะเบียน กั้นนี้จะอ้างว่าป่วยที่ไม่ยอมจดทะเบียนเป็นผู้ผิดลัญญาหน้าไม่ได้ แต่หากการไม่ยอมจดทะเบียนนั้นไม่ใช่เพราจะเลี้ยวหรือไม่สนใจ แต่เป็นเพราจะต้องการจะไปจดทะเบียนสมรสกับหูงูหรือชายอื่น กั้นนี้ ย่อมถือว่าป่วยที่ไม่ยอมจดทะเบียนเป็นผู้ผิดลัญญาหน้าได้

สิทธิเรียกค่าหกเหนจากชายอื่นที่ล่วงเกินหูงูหน้าในทางประเวณี กูหมายได้ คุณครองลิทธิช่องชาญในอันที่จะมิให้ชายอื่นมาล่วง เกินหูงูคุ้นหน้าของคนในทางประเวณี กั้นนี้ เมื่อมีชายอื่นมาล่วง เกินหูงูคุ้นหน้ากั้นที่กำหนดในมาตรา 1445 และมาตรา 1446 ชายคุ้นหน้าจึงมีสิทธิเรียกค่าหกเหนจากชายอื่นนั้น เพราจะถือเป็นการละเมิดสิทธิช่องชาญที่มีต่อหูงูหน้า แม้ว่าชายจะยังไม่มีสิทธิในเงื่อค่าว่างกายของหูงูคุ้นหน้าของคนก็ตาม ในสมัยกูหมายลักษณะนี้ เมีย เรียกว่า "ผิดเมียในชนมาก"

มาตรา 1445 บัญญติว่า "ชายคุ้นหน้าอาจเรียกค่าหกเหนจากชายอื่นซึ่งไกร่วมประเวณีกับหูงูคุ้นหน้าโดยรู้ หรือควรจะรู้ว่าหูงูไก์หนักชายคุ้นหน้านั้นแล้วไก์ เมื่อชายคุ้นหน้าไก์อกเลิกลัญญาหน้าความมาตรา 1442 แล้ว"

มาตรา 1446 บัญญติว่า "ชายคุ้นหน้าอาจเรียกค่าหกเหนจากชายอื่นซึ่งไก่ชั่นชั่น กระทำชำเราหรือพยายามข่มขืนกระทำชำเราหูงูคุ้นหน้าโดยรู้หรือควรจะรู้ว่าหูงูไก์หนักแล้วไก์โดยไม่จำต้องบอกเลิกลัญญาหน้า"

กรณีความมาตรา 1445 การที่ชายคุ้นหน้าจะเรียกค่าหกเหนจากชายอื่นความมาตรา 1445 นั้นจะค้องมีองค์ประกอบครบถ้วน 3 ประการ คือ

1. ร่วมประเวณีกับหุ้นคู่หนึ้น
 2. โภคทรัพย์หรือควรจะรู้ว่าหุ้นไก่หนึ้นกับขายคู่หนึ้นนั้นแล้ว และ
 3. ขายคู่หนึ้นให้กอกเลิกสัญญาหนึ้นตามมาตรา 1442 แล้ว
1. ร่วมประเวณีกับหุ้นคู่หนึ้น คือ การร่วมสังวาสโภคทรัพย์หุ้นคู่หนึ้นสมัครใจ หมายถึง การร่วมเพา กันระหว่างชายและหญิงตามวิธีธรรมชาติ คือ ชายเอาของลับของคนสองเข้าไปในช่องคลอดของ หญิง ไม่ว่าจะเข้าไปมากน้อยแค่ไหน และสำเร็จความใคร่หรือไม่ กังนั้นการกระทำอย่างอื่นเช่นนี้ใน ปัจจุบันกังกล่าวข้างต้นจึงไม่ถือเป็นการร่วมประเวณี แต่อาจเป็นเพียงการล่วงเกินในท่านองชู้สาว เช่นไม่เข้าตามมาตรา 1445 อนึ่ง ต้องเป็นกรณีที่ชายอื่นได้ร่วมประเวณีกับหุ้นคู่หนึ้น หากเป็น การกระทำ ที่เป็นรักร่วมเพา ก็ไม่อยู่ในความหมายแห่งมาตรานี้ เช่นกัน
2. ขายอื่นนั้นจะต้องรู้หรือควรรู้ว่าหุ้นไก่หนึ้นนั้นแล้ว และคู่หนึ้นนั้นเป็นใคร เพียงแค่รู้ว่าหุ้นไก่หนึ้นนั้น แล้ว แค่ไม่รู้ว่าชายคู่หนึ้นเป็นใคร แค่นั้นยังไม่เพียงพอที่จะให้ขายอื่นนั้นรับผิดชอบมาตรานี้ เนื่องจาก กรณีเกิดขึ้น เพราะความสมัครใจของหุ้นคู่หนึ้นก็away กังนั้นที่จะถือเป็นการละเมิดสิทธิของชายคู่หนึ้น ก็ต่อเมื่อชายอื่นนั้นได้รู้หรือควรจะรู้ว่าชายคู่หนึ้นของหุ้นนั้นเป็นใครก็ว่ายังกล่าว
3. ขายคู่หนึ้นให้กอกเลิกสัญญาหนึ้นตามมาตรา 1442 แล้ว ซึ่งมาตรา 1442 บัญญัติว่า "ในกรณี มีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หุ้นคู่หนึ้น ทำให้ชายไม่สมควรสมรสกับหุ้นนั้น ชายมีสิทธิขอกเลิกสัญญาหนึ้นໄก และให้หุ้นคืนของหนึ้นแก่ชาย"

เนื่องจากว่าการที่หุ้นสมัครใจร่วมประเวณีกับชายอื่นหักห้ามมีหุ้นคู่หนึ้นอยู่แล้วนั้น ย่อมเป็นการประพฤติที่ไม่สมควร และถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงเป็นการสมควรที่ชายคู่หนึ้น จะถือเป็นเหตุสำคัญดึงขานหากที่ไม่สมควรสมรสกับชาย

กังนั้นหากชายคู่หนึ้นไม่ถือการกระทำของหุ้นคังกล่าว เป็นเหตุสำคัญที่จะขอกเลิก สัญญาหนึ้น คือยังคงการที่จะสมรสกับหุ้น กรณี เช่นนี้ชายก็จะไปเรียกค่าหักแทนจากชายอื่นที่ร่วม ประเวณีกับหุ้นคู่หนึ้นของตนไม่ได้ เพราะเมื่อชายคู่หนึ้นไม่ถือ เป็นเหตุสำคัญแล้วย่อมจะอ้าง เป็นการ ละเมิดสิทธิฉันจะเรียกค่าหักแทนไม่ได้

ข้อสังเกตบางประการในมาตรา 1445

1. ชายคู่หนึ่นมีสิทธิเรียกค่าทุกเหตุการณ์จากชายที่ให้ร่วมประเวณีกับหญิงคู่หนึ่นเท่านั้น
ไม่รวมถึงบุตรชายเหลือสันบุนในการนับถ้วน

2. ที่ว่าชายอื่นคือรู้หรือควรรู้ว่าหญิงให้หนึ่นกับชายคู่หนึ่นแล้วแค่ไหนเพียงใด
จึงจะถือว่ารู้หรือควรรู้นั้นทองพิจารณาโดยใช้หลักวินัยดูชอบทั่วไปในสภาวะพฤติกรรม เช่นนั้นควรจะรู้
ให้ถึงเมียตนั้นจะอ้างว่าไม่รู้ถือว่าควรจะรู้ เช่นนั้น เช่น ชายรู้ถึงการหมั้นของหญิงดี ภายหลัง
หญิงพยายามอกร้าวให้ถอนหมั้นกับชายคู่หนึ่นแล้ว ซึ่งไม่เป็นความจริง ในที่สุดให้มีความลับพ้นรักกับหญิงจน
ถึงขั้นร่วมประเวณี ก็จะถึงเมียจะอ้างว่าไม่รู้แต่ก็คงเชื่อว่าควรจะรู้ว่าหญิงยังมีให้ถอนหมั้น
เป็นพ้น

3. ค่าทุกเหตุการณ์ที่ชายคู่หนึ่นพึงเรียกจากชายที่ร่วมประเวณีกับหญิงคู่หนึ่น ศาลย่อม
วินิจฉัยความควรแก้พฤติกรรมว่าในสภาพและพฤติกรรม เช่นนั้น ชายสมควรจะได้รับค่าทุกเหตุการณ์เพียงใด
ทั้งนี้มีใช้พิจารณาจากมาตรา 1440

กรณีความมาตรา 1446 ที่มีกฎหมายว่า "ชายคู่หนึ่นอาจเรียกค่าทุกเหตุการณ์จากชายอื่นซึ่ง
ให้ชื่นกราทำชำเราหรือพยายามชื่นกราทำชำเราให้คู่หนึ่นโดยรู้หรือควรจะรู้ว่าหญิงให้หนึ่น
แล้ว ให้โดยไม่จำต้องบอกเลิกสัญญาหมั้น"

องค์ประกอบความมาตรา 1446 ที่ชายคู่หนึ่นจะเรียกค่าทุกเหตุการณ์จากชาย ให้มีอยู่

2 ประการ คือ

1. ชายอื่นชื่นกราทำชำเราหรือพยายามชื่นกราทำชำเรา

2. โดยรู้หรือควรจะรู้ว่าหญิงให้หนึ่นแล้ว

เมื่อครบ 2 ประการก็กล่าวว่าข้างต้น ชายคู่หนึ่นก็มีสิทธิเรียกค่าทุกเหตุการณ์จากชายอื่น
ให้โดยไม่จำต้องบอกเลิกสัญญาหมั้นเสียก่อน คือ เช่นในมาตรา 1445

1. ชื่นกราทำชำเราหรือพยายามชื่นกราทำชำเรา ก็คือ การร่วมสังวาสระหว่างชายหญิง
เช่นเดียวกับการร่วมประเวณีในมาตรา 1445 แต่มาตรา 1446 นี้เป็นการกราทำโดยหญิง
นิโภสัตtri และร่วมถึงการพยายามชื่นกราทำชำเราด้วย คือให้ลงมือชื่นกราทำชำเรา

กราทำช่าเราแล้วแต่กราทำไปไม่คลอก การกราทำใจจะเป็นขั้นกราทำช่าเรา หรือพยายามชั้นขั้นกราทำช่าเรา ท้องพิจารณาจากพฤติกรรมและเจตนาของบุกราทำประกอบด้วย

2. ไอยูห์หรือควรจะรู้ว่าอยู่ไก่หนึ้นแล้ว มาตรฐานนี้คือการเพียงว่า รู้หรือควรจะรู้ว่าอยู่ไก่หนึ้นแล้วเท่านั้น ไม่จำต้องรู้ถึงขนาดกว่าใคร เป็นคู่หันของหนูในมาตรา 1445 ก็ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิของชาย เพราะกรณีเกิดขึ้นไอย ไม่ถือ เป็นความผิดของหนูหรืออยู่มีส่วนผิด ฉะนั้น หากเป็นว่าชายอื่นนั้นในรู้หรือไม่ควรจะรู้ไก่ฯอยู่ไก่หนึ้นแล้ว ก็จะถือว่าละเมิดสิทธิของชายคู่หันยังไม่ได้

ตามมาตรา 1446 บัญญัติให้ชายคู่หันสามารถเรียกค่าทดแทนจากชายอื่นไก่โดยไม่จำต้องบอกเลิกสัญญาหนึ้นเช่นในมาตรา 1445 เพราะการชั้นขั้นกราทำช่าเราหรือพยายามชั้นขั้นกราทำช่าเราเกิดขึ้นไอย ไม่ใช่ความผิดของหนูถึงกังกล่าวแล้ว กังนั้นไอยปกติจึงไม่สมควรถือเป็นเหตุสำศัญอันเกิดแก่อยู่ที่ไม่สมควรสมรสกับ

ข้อสังเกตในมาตรา 1446 นี้เช่นเดียวกับกรณีของมาตรา 1445

ถือประการหนึ่ง การที่ชายคู่หันยินยอมให้ชายอื่นร่วมประเวณีตามมาตรา 1445 หรือรู้เห็นเป็นใจให้ชายอื่นชั้นขั้นกราทำช่าเราอยู่คู่หันของตนในมาตรา 1446 นั้นย่อมถือไม่ได้ว่าชายอื่นนั้นละเมิดสิทธิของชายคู่หัน เพราะตามมาตรา 1445 และ 1446 เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองสิทธิของชายคู่หัน เมื่อไม่ถือเป็นการละเมิดสิทธิของชายคู่หันถังกล่าว ชายคู่หันจึงเรียกค่าทดแทนตามมาตรา 1445 หรือมาตรา 1446 ไม่ได้

บทที่ 3

ความสัมสุດแห่งสัญญาหนี้

สัญญาหนี้ระหว่างชายหญิงซึ่งเกิดมีข้อความกฎหมายแล้วนั้น อาจสัมสุกlongโดย
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่เป็นผู้บิตรสัญญาหนี้

1. เนื่องจากสัญญาหนี้เป็นนิติกรรมอย่างหนึ่ง กันนั้นจึงอาจสัมสุกlongให้กับ
ความคงจะทรงสองฝ่าย กังที่บัญญัติไว้ในเรื่องเลิกสัญญาตามมาตรา 391 ที่ว่า “เมื่อคู่สัญญา
ฝ่ายหนึ่งได้ใช้สิทธิเลิกสัญญาแล้ว คู่สัญญาคู่ที่ฝ่ายจำต้องให้ออกฝ่ายหนึ่งให้กลับคืนสู่ฐานะกังที่
เป็นอยู่เดิม.....” เมื่อเลิกสัญญาแล้วฝ่ายหนึ่งจึงต้องคืนของหนี้และสินสอดให้
ฝ่ายชาย

2. “ถ้าการปฏิบัติความสัญญาหนี้เป็นอันที่นิวัลัยเพราะเหตุจากฝ่ายหนึ่ง”
ฝ่ายนั้นย่อมหลุดพ้นที่จะต้องปฏิบัติความสัญญา (มาตรา 219) เช่น หญิงป่วยเป็นโรคซึ่งแพทย์สั่ง
ห้ามทำการสมรส หญิงไม่ยอมสมรสให้และคืนของหนี้ให้ฝ่ายชายไป

นอกจากสองกรณีก็ยังมีบังคับความสัญญาธรรมาก็แล้ว ในบรรพ 5 นี้เองยัง¹
ให้บัญญัติถึงความสัมสุดแห่งสัญญาหนี้โดยไม่ต้องว่าฝ่ายหนึ่งบิตรสัญญาหนี้ไว้อีก 2 กรณี คือ

1. ความตายของคู่หนี้ในมาตรา 144,¹
2. การบอกเลิกสัญญาหนี้ในมาตรา 1442, 1443

1. ความตายของคู่หนี้ เมื่อคู่หนี้ฝ่ายหนึ่งตาย สัญญาหนี้ย่อมเลิกสุกlongตามมาตรา 1441
ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าคู่หนี้ฝ่ายหนึ่งตายก่อนสมรส อีกฝ่ายหนึ่งจะเรียกร้องค่าทดแทนมิได้ ในกรณีที่มี
ของหนี้ ถ้าหญิงตายให้ฝ่ายหนึ่งคืนแก่ฝ่ายชาย แต่ถ้าชายตายไม่ต้องคืนของหนี้”

ความตายความมาตรานี้ หมายถึง ความดับชีวิตไม่รวมถึงกรณีสาบสูญที่กฎหมาย
ต้องการห้าม

ตามมาตรา 1441 นี้ให้บัญญัติว่าถ้าค้องคายกับให้เหตุให้ กันนั้นจึงหมายถึงคายทุกกรณี
ไม่ว่าจะกับคายเหตุใด เช่น ข้าศัพท์คายเพราะบิตรหัวในคู่หนี้ ให้รับอนุคิเหตุคาย อาจจะกับคายความ

ประมวลของคุ้มครองนี้ย่อมถือเป็นการขยายความมาตรา 1441 ซึ่งจะเรียกค่าทักษณจากภัยได้ทั้งสิ้น

เนื่องจากการขยายของคุ้มครองนี้อาจจะเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ก็กล่าวข้างต้น กันนั้นถ้าพิจารณาความมาตรา 219 ซึ่งบัญญัติว่า “ถ้าการชาระหนี้ภายใต้เป็นพันธ์สัญญาเพราะ พฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลังให้ก่อหนี้และซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบแล้วใช้ร ท่านว่า ลูกหนี้เป็นอันหลุดพ้นจากการชาระหนี้นั้น

ถ้าภายหลังที่ให้ก่อหนี้ขึ้นแล้วนั้น ลูกหนี้ภายใต้เป็นคนไม่สามารถจะชำระหนี้ได้ใช่ ท่านให้ถือเสื่อนว่า เป็นพฤติกรรมที่ทำให้การชาระหนี้ถูกเป็นอันพันธ์สัญญาณนั้น”

กรณีที่คุ้มครองนี้ถูกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งพยายาม มาตรา 219 ก็กล่าวมิได้ เพราะการขยายของคุ้มครองนี้ในบางกรณีอาจถือให้ว่าคุ้มครองนี้ถูกต้องรับผิดชอบ แต่ในมาตรา 1441 บัญญัติไว้โดยเฉพาะแล้ว จึงถือว่าบังคับความมาตรา 1441 คือจะเรียกค่าทักษณจากภัยได้ ก็คงบังคับกัน ให้เฉพาะในเรื่องของหนี้เท่านั้น

2. การบอกเลิกสัญญาหนี้ในมาตรา 1442, 1443 การบอกเลิกสัญญาหนี้ความมาตรา 1442 และมาตรา 1443 นี้ เป็นกรณีที่คุ้มครองนี้ถูกฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งบอกเลิกสัญญาหนี้โดยอาศัยเหตุที่กฎหมายบัญญัติไว้โดยไม่ต้องว่าเป็นการบิดเบือนกฎหมาย

ความมาตรา 1442 บัญญัติว่า “ในกรณีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หุ้นส่วนที่ทำให้ขยาย ในสมควรสมรสกันหุ้นส่วนนั้น ชายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหนี้ได้ และให้หุ้นส่วนของหนี้แก่ชาย”

มาตรา 1443 บัญญัติว่า “ในกรณีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคุ้มครอง ที่ทำให้หุ้นส่วนในสมควรสมรสกันชายนั้น หุ้นส่วนมีสิทธิบอกเลิกสัญญาหนี้ได้โดยมิถูกห้ามของหนี้แก่ชาย

จากความที่บัญญัติในสองมาตราถึงกล่าวพอจะแยกสาระสำคัญได้ดังนี้คือ

- 1) มีเหตุสำคัญอันเกิดแก่หุ้นส่วน หรือมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคุ้มครอง และ
- 2) เหตุนั้นสำคัญถึงขนาดที่ชายหรือหุ้นส่วนไม่สมควรสมรสกับชาย

กรณีความข้อ 1 เหตุสำคัญอันเกิดแก่หุ้นส่วน หรือเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายคุ้มครองนั้น ตามกฎหมายมิได้จำกัดว่าต้องเป็นเหตุเกิดจากอะไรหรือไม่เป็นผู้ก่อ หรือไม่เป็นผู้ฝ่าฝืน

ในการที่เกิดเหตุเช่นนั้น และเหตุนั้นเป็นเหตุที่เกิดขึ้นที่คัวหอยหรือคัวชา

กรณีความข้อ 2 เหตุที่เกิดขึ้นที่คัวหอยหรือคัวชาถัดมาในข้อ 1 นั้น คือสำคัญ
ถึงขนาดว่าชาจะหอยคุ้นเคยไม่สมควรทำการสมรสกับ กรณีที่จะถือว่าไม่สมควรทำการสมรสกับ
นั้น หมายถึงว่าถ้าหากให้ทำการสมรสไปจะไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยปกติสุข หรือป่วยนั้นไม่อาจ
ปฏิบัติหน้าที่สามีหรือภริยาได้อย่างปกติ

ข้อสังเกตบางประการในการออกเลิกสัญญาหมั้น

1. การออกเลิกสัญญาหมั้นตามมาตรา 1442 และมาตรา 1443 นี้ แม้ป่วยที่ออก
เลิกสัญญาหมั้นจะ เป็นป่วยบิกในการที่ทำให้เกิดเหตุนั้น แต่ถ้ายังสามารถใช้สิทธิ์ของเลิกสัญญาหมั้น¹
ให้ เพราะการบังคับให้ถ่องทำการสมรสย่อมเกิดผลร้ายมากกว่าผลดี ส่วนความผิดของป่วยที่กระทำ
บ่อนห้องเอามิภัยกันในเรื่องอื่นค้างหาก

2. แค่ไหนเพียงให้ถือว่าถึงขนาดไม่สมควรทำการสมรสันอาจแบ่งได้ 2 กรณี
ดัง

ก. โภจนาซองคุ้สัญญาหมั้นซึ่ง ให้ตกลงกันแล้วในขณะทำการสัญญาหมั้น

ข. โภจนาซองคุ้สัญญาหมั้นทั้งในพุทธิการณ์ เช่นนั้นเห็นว่าไม่สมควรทำการสมรสกับ

ก. ในกรณีที่คุ้สัญญาหมั้นได้แลก เจตนาไว้ในขณะทำการสัญญาหมั้นว่าจะถือเหตุใดเป็น
เหตุสำคัญในอนาคตใช้สิทธิ์ของเลิกสัญญาหมั้น และคุ้สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง ให้ตกลงแล้ว หากเกิดเหตุนั้น²
ซึ่งป่วยนั้นยอมใช้สิทธิ์ของเลิกสัญญาหมั้นได้ เช่น ชายถือเจตนาบาริสุทธิ์ของหอย เป็นสำคัญ หากหอย
ถ่องเสียเจตนาบาริสุทธิ์ไปด้วยประการใด ชายจะใช้สิทธิ์ของเลิกสัญญาหมั้น กังนั้นถ้าต่อมาหอยถูกฆ่า
กระทำการ แม้โภจนาพุทธิจะถือเป็นเหตุของเลิกสัญญาหมั้นไม่ได้ แค่เมื่อมีเจตนาแลกคอกันไว้ เช่นนั้น
ชายยอมใช้สิทธิ์ของเลิกสัญญาหมั้นได้ถัดมา

ข. หากไม่มีเจตนาซองคุ้สัญญาหมั้นซึ่ง ให้ตกลงกันไว้ก็ในข้อ ก. การที่จะถือว่า³
เป็นเหตุสำคัญหรือไม่ย่อมห้องใช้สิทธิ์ของเลิกสัญญาหมั้นในพุทธิการณ์ เช่นนั้นมาพิจารณาว่าสมควรจะทำการสมรส
หรือไม่ หากวิญญาณทั้งสองเห็นว่าไม่ถึงขนาดไม่สมควรสมรสกับ แม้ชายจะอ้างว่าไม่สมควรทำการ

สมรสก็ไม่เป็นเหตุผลที่จะฟังໄก์ เช่น การที่หอยิง เป็นโรคจิตประสาหอย่างอ่อน มือการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์กาม แต่เมื่อความเห็นของแพทย์แสดงไว้ว่า ไม่เป็นอุบัติร้ายในการสมรสรักษาให้หายໄก์ ฉะนั้นชายจะอ้างอารมณ์และความประพฤติของหอยิงมาเป็นเหตุในการปฏิเสธไม่ยอมจดทะเบียนสมรสย่อมไม่เหตุผลที่จะฟังໄก์ (คำพิพาณิชย์กําที่ 1036/2524)

เนื่องจากในการบอกรเลิกสัญญาหมั้น กฎหมายมิได้ระบุไว้ เมื่อในกรณีเหตุหายา ว่าเหตุไกบ้างจะถือเป็นเหตุที่จะอ้างเพื่อบอกรเลิกสัญญาหมั้นໄก์ ดังนั้นจึงควรนำเอาเหตุหายา ในมาตรา 1516 มาพิจารณาประกอบว่าสามารถจะดำเนินมาเป็นเหตุในการบอกรเลิกสัญญาหมั้นໄก์ เพียงใด

(1) "สามีอุปภาระเลี้ยงดูหรือยกย่องหอยิงอันฉันภารยาหรือภริยานี้ซึ่ง อีกฝ่ายหนึ่ง พองหายาໄก์" (มาตรา 1516(1)) ในระหว่างหมั้นหากชายคู่หมั้นอุปภาระเลี้ยงดูหรือยกย่องหอยิง อันฉันภารยา ย่อมถือให้ว่าชายคู่หมั้นขาดความชื่อสัคัญสุจริตคู่หอยิงคู่หมั้น หอยิงย่อมบอกรเลิกสัญญาหมั้นໄก์ แต่หากการกระทำของชาย เป็นเพียงการติकค่อล้มแพ้นักหอยิงอันบ้าง ย่อมไม่ถึงฐานการที่จะเป็นเหตุในการบอกรเลิกสัญญาหมั้น เพราะสภาก ฐานของชายและหอยิงในทางสังคมถ่างกันอยู่ แต่ชายและหอยิงคู่หมั้นอาจถูกมองว่าในสัญญาหมั้นที่จะถือเอกสารประพฤติปฏิบัติบางอย่างของชาย เป็นเหตุสำคัญในการบอกรเลิกสัญญาหมั้น ดังนั้นหากเกิดเหตุนั้นขึ้นจริงหอยิงย่อมถือเป็นเหตุที่จะบอกรเลิกสัญญาหมั้นเสียໄก์

ในค้านหอยิงกรณีที่ภริยานี้ซึ่ง คือ การที่ภริยาสมัครใจร่วมประเวณีกับชายอื่น หากเกิดขึ้นในระหว่างหมั้น การที่หอยิงคู่หมั้นสมัครใจร่วมประเวณีกับชายอื่นย่อมถือให้ว่าหอยิงขาดความชื่อสัคัญสุจริตคู่ชายคู่หมั้น ชายถือเป็นเหตุที่จะบอกรเลิกสัญญาหมั้นเสียໄก์ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 1445 กรณีชายคู่หมั้นจะเรียกค่าทุกเหตุจากชายอื่นที่ร่วมประเวณีกับหอยิงคู่หมั้นแล้วจะเป็น กองบอกรเลิกสัญญาหมั้นกับหอยิงตามมาตรา 1442 เสียก่อนดังกล่าวแล้ว แต่หากกรณี กองกล่าวข้างต้นนั้นหอยิงมิได้สมัครใจร่วมประเวณี คือหอยิงถูกข่มขืนกระทำการท่าน้ำโดยปกติชายไม่อาจถือเป็นเหตุบอกรเลิกสัญญาหมั้นໄก์ เพราะไม่ถือเป็นความผิดของหอยิงคู่หมั้น ดังปรากฏในมาตรา 1446 ซึ่งชายใช้สิทธิเรียกค่าทุกเหตุจากชายอื่นนั้นໄก์ โดยไม่จำกองบอกรเลิกสัญญาหมั้น

แท้ที่กล่าวแล้วว่าชายหญิงอาจคงลงกันในสัญญาหมั้นโดยถือ เอกความบริสุทธิ์ของหญิง เป็นสำคัญ กันนี้เมื่อหญิงถูกข่มขืนกระทำชำเราชายยอมบอกเลิกสัญญาหมั้นได้ เพราะไม่มีขอคัดลงกันไว้ แต่คุณ

(2) สามีหรือภริยาประพฤติชั่วไม่ว่าความประพฤติชั่วนั้นจะเป็นความผิดอาญา หรือไม่ ถ้าเป็นเหตุให้ออกฝ่ายหนึ่ง

- ก. ให้รับความอันอยาดหยาหันอย่างร้ายแรง
- ข. ให้รับความถูกกล geleย์คัง เพราะเหตุที่คงเป็นสามีหรือภริยาของฝ่ายที่ประพฤติชั่วอยู่ค่อนไป หรือ
- ค. ให้รับความเสียหายหรือเกือกร้อนเกินควรในเมื่อเอกสารพยานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันฉบับสามีภริยาคำนึงประกอบ

อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้ (มาตรา 1516(2)) กรณีความมาตรา 1516(2)

นี้ หากเกิดขึ้นในระหว่างหมั้น การที่คู่หมั้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประพฤติชั่วไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญา หรือไม่ และไม่จราเป็นต้องเป็นการร้ายแรงหากเป็นเหตุให้ออกฝ่ายหนึ่ง ให้รับผลกรรมทางเทือน กันที่บัญญัติไว้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นยื่นใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้ เพราะว่าหากอยู่กินเป็นสามีภริยา กันก็จะไม่มีความสงบสุข จึงต้องเป็นเหตุสำคัญที่ไม่สมควรสมรสกับยังได้

(3) สามีหรือภริยาทำร้ายหรือทรมานร่างกายหรือจิตใจหรือมีประมาดร้าย เหี้ยมหดหู่ อีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่ง ทั้งนี้ถ้าเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้อง หย่าได้ (มาตรา 1516(3))

การทำร้ายหรือทรมานร่างกายหรือจิตใจแค่ไหนเพียงใดจึงจะถึงขนาดไม่สมควร สมรสกับ ควรพิจารณาว่าต้อง เป็นปฏิปักษ์ต่อการอยู่กิน เป็นสามีภริยาด้วย หากเป็นการตักเตือน หรือค่อค่าวกันเรื่องความประพฤติโดยปกติกันนี้ จะฉีดว่าเป็นการทำร้ายหรือทรมานจิตใจนั้นจะไม่ได้ ด้วยร้ายแรง ชายแย่งงานกับหญิงแล้ว แต่หญิงไม่ยอมจาก ให้เปลี่ยนสมรสและอยู่กิน ร่วมประเวณีกันฉบับสามีภริยาด้วย กับให้ทำร้ายร่างกายชายจนไม่สามารถเจ็บ (เอาแจกันศีรษะ แตก และเอาแจกันหักนั้นคืนให้กันแก่ชาย เป็นนาคแยกกันเย็น 7 เย็น) กันนี้ย่อมถือให้ว่ามีเหตุ สำคัญอันเกิดแก่หญิงซึ่งชายไม่สมควรสมรสกับ คำพิพากษาฎีกาที่ 640/2494)

(4) สามีหรือภริยาจะใจละทิ้งร้างอีกฝ่ายหนึ่งไปเกินหนึ่งปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าให้ (มาตรา 1516(4)) กรณีกังหันอยู่ต่อไปมาตรา 1516(4) นี้ หากเกิดขึ้นในระหว่างหนึ่งปีมีความเป็นเหตุสักดิจฉันดึงขนาดไม่สมควรสมรสด้วย เพราะเมื่อหนึ่งแล้วสมควรที่จะให้พูประเงินรู้นิสัยของตนและภรรยา หากฝ่ายหนึ่งจะใจละทิ้งไปนานเกินหนึ่งปี ฝ่ายที่ถูกละทิ้งย่อมถือเป็นเหตุที่จะบอกเลิกสัญญาหมั้นเสียให้ อนึ่งการที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเป็นต้องไปในกิจธุระการทำงานบางอย่างในอุปสรรคทางบ้านประเทศต่างๆ แม้จะเดิน 1 ปี ก็เห็นว่าไม่น่าจะถือเป็นเหตุสักดิจฉันในการบอกเลิกสัญญาหมั้น เนื่องจากมิได้มีเจตนาหรือจะใจละทิ้งอีกฝ่ายหนึ่งไป

(5) สามีหรือภริยาถูกศาลสั่งให้เป็นคนสามัญ อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าให้ (มาตรา 1516(5)) การที่ชายหญิงคู่หมั้นถูกศาลสั่งให้เป็นคนสามัญ อีกฝ่ายหนึ่งย่อมใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นให้ เพราะการจากภรรยาลาก่อนหรือถ้าต้องอยู่ไปโดยไม่ทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายคือย่างไร เป็นเวลาถึง 7 ปี (มาตรา 64) นั้นย่อมเป็นเหตุสักดิจฉันเกิดแก่ฝ่ายที่สามัญให้

อนึ่ง การที่ชายหรือหญิงคู่หมั้นจากภรรยาลาก่อนไปนาน โดยมิได้เป็นการจะใจละทิ้ง หากไปโดยไม่ทราบแน่ว่าเป็นตายร้ายคือย่างไร เป็นเวลาแรมปีเศษจะไม่ถึง 7 ปี อีกฝ่ายหนึ่งก็สามารถบอกเลิกสัญญาหมั้นให้ เพราะชายหญิง เป็นเพียงคู่หมั้นไม่มีความผูกพันกันเหมือนเช่นสามีภริยา กันนั้นจะให้อีกฝ่ายหนึ่งขออยู่โดยไม่มีรู้กำหนดเดินสมควร กันนี้ย่อมไม่ถูกต้อง

(6) สามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งความสมควรหรือทำการ เป็นปฏิบัติคือการที่เป็นสามีหรือภริยาภันอย่างร้ายแรง หั้งน้ำดักการกระทำนั้นดึงขนาดที่อีกฝ่ายหนึ่งเดือดร้อนเดินครัว ในเมืองอาสาฬา ฐานะ และความเป็นอยู่ร่วมกันนั้นสามีภริยาค่านึงประกอบ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าให้

กรณีที่ว่าสามีหรือภริยาไม่ให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งในระหว่างที่ชายหญิง เป็นเพียงคู่หมั้นย่อมไม่มีหน้าที่จะต้องอุปการะเลี้ยงดู กันนั้นกรณีจึงไม่อาจถือเป็นเหตุที่จะบอกเลิกสัญญาหมั้นให้ ส่วนการทำเป็นปฏิบัติคือการที่เป็นคู่หมั้นภันอย่างร้ายแรงนั้นอาจมิได้ เช่น ชายคู่หมั้นไปซ้อมพomo มีความลับพันธุ์ลับสาบหูงูอ่อน และยกย่องเดินหน้าหูงูคู่หมั้น กันนี้หญิงย่อมถือเป็นเหตุสักดิจฉันที่จะบอกเลิกสัญญาหมั้นนั้นเสียให้ตามมาตรา 1443

(7) สามีหรือภริยาวิกฤติคดลอกมาเกิน 3 ปี และความวิกฤติคดนมีลักษณะ
ยากจะหายได้ กับพังความวิกฤติถึงขนาดที่จะทนอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาค่อไปไม่ได้อีกฝ่ายหนึ่ง
ฟ้องหย่าได้

ถ้าคู่หมั้นฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งคงอยู่ในสภาพภัยล่าวในมาตรา 1516(7) นี้ ยื่นถือ¹
เป็นเหตุสำคัญถึงศาลในส่วนราชการสมรสตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 แต่เนื่อง
จากการที่ชายหญิง เป็นเพียงคู่หมั้นกันเท่านั้นย่อมไม่มีความบุกเบิกกันค้าง เช่นสามีภริยา กันนั้นหาก
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งวิกฤติคดลอกมาเป็นเวลาสามเดือนโดยไม่แน่อนว่าจะหายเมื่อไร หรือกว่าจะหายก็
ต้องใช้เวลาภัยลาก่อนสามเดือนไปเช่นกัน ก็ถือเป็นมาในสิ่ง 3 ปี คู่หมั้นอีกฝ่ายหนึ่งก็ชอบที่จะขอก
เลิกสัญญาหมั้นได้ เพราะถ้าจะให้รอนานเกินสมควรย่อมเป็นการตัดเสรีภาพในการแสวงหาคู่ครอง

(8) สามีหรือภริยาผิดพันท์บนที่ทำให้ไว เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติอีก
ฝ่ายหนึ่งฟ้องหย่าได้

พันท์บนที่ทำกันไว้ซึ่งจะฟ้องกันได้ตามมาตรานี้ จะต้องทำเป็นหนังสือถ้อยคำการทำ
พันท์บนกันค้ายาจ่า หากผิดพันท์บนย่อมจะถือเป็นเหตุสำคัญไม่ได้ เพราะแสดงว่าไม่มีเจตนาที่จะ
ถือเป็นเหตุสำคัญถึงขนาด เมื่อไก่ทำพันท์บนกันไว้ เป็นหนังสือในเรื่องความประพฤติกันล่าวหากมี
การผิดสัญญาที่ไก่ทำพันท์บนไว้ อีกฝ่ายหนึ่งชอบที่จะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นได้

(9) สามีหรือภริยาเป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอันอาจเป็นภัยแก้อีกฝ่ายหนึ่ง -
และโรคมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางจะหายได้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องหย่าได้

กรณีที่จะฟ้องหย่าตามข้อนี้จะต้องปรากฏว่า เป็นโรคติดต่ออย่างร้ายแรงอาจเป็น
ภัยแก้อีกฝ่ายหนึ่ง และมีลักษณะเรื้อรังไม่มีทางจะหายได้ ประกอบกันทั้งหมด เพราะถ้าไม่ร้ายแรง
กันล่าว สามีภริยาจะย่อมต้องอุปการะเลี้ยงดูรักษาพยาบาลกันอยู่แล้ว แต่หากชายหญิง เป็นเพียงคู่หมั้น²
กันยังไม่มีความสัมพันธ์หรือการแนะนำที่ถือกันค้าง เช่นสามีภริยา กันนั้นถ้าเกิดกรณีกันล่าวนี้ในระหว่าง
คู่หมั้น ถึงจะไม่ร้ายแรงกันที่บัญชีไว้ในมาตรา 1516(9) นี้ แต่ถ้าเห็นว่าหากสมรสแล้วจะเกิดความ
ไม่ปกติสุข ก็ย่อมถือว่าเป็นเหตุที่จะบอกเลิกสัญญาหมั้นได้ สำหรับการพิจารณาว่าเพียงไก่จะถือเป็น
เหตุสำคัญที่สมควรบอกเลิกสัญญาหมั้นนั้นก็ขอเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป

(10) สามีหรือภริยามีสภาพแห่งกายท่าให้สามีหรือภริยานั้นในอัจฉริ่งประเวณี ให้คลอกกางล อีกฝ่ายหนึ่งนั้นห่องอย่างไก ค่าว่า "สภาพแห่งกาย" ความอนุมาตรณ์แสดงว่า ไม่ได้หมายความเฉพาะถึงอวัยวะส่วนลีบพันธุ์ในสัมบูรณ์เท่านั้น แต่หมายรวมถึงสภาพแห่งกายอื่น ๆ อีก ไม่สัมบูรณ์และมีผลทำให้ไม่อัจฉริ่งประเวณีก็วาย

อนึ่ง ที่จะถือเป็นเหตุหยาวยาความอนุมาตรณ์คงถึงขนาดไม่อัจฉริ่งประเวณีไก คลอกกางเหล่านั้น ถ้ายังพอรักษาได้แม้จะใช้เวลานาน ก็จะถือเป็นเหตุห่องอย่างไก

ส่วนกรณีที่ชายหรูหรา เป็นคู่หันกันไม่อยู่ในฐานะเช่น สามีภริยา ความรุนแรงแห่งเหตุจึงไม่ควรถึงขนาดที่ระดูไว้ในมาตรา 1516(10) หากเป็นว่าถ้าสมรสแล้วจะไม่สามารถอยู่ร่วมกันฉันสามีภริยาไก เป็นแรมปี ก็ควรเป็นเหตุสำคัญอันเกิดแก่ฝ่ายที่ไม่อัจฉริ่งประเวณี ทำให้อีกฝ่ายหนึ่งไม่สมควรสมรสกับ และบอกเลิกสัญญาหมั้นไก เหตุต่าง ๆ คงกล่าวในมาตรา 1516 นี้ เป็นการน่ามาเป็นตัวอย่างประกอบในเรื่องการบอกเลิกสัญญาหมั้น ในมาตรา 1442 และมาตรา 1443 กันนั้นเหตุสำคัญอันเกิดแก่ฝ่ายหรูหราเหตุสำคัญอันเกิดแก่ชายอันถึงขนาดอีกฝ่ายหนึ่งไม่สมควรสมรสกับ จึงอาจมีไกนอกเหนือจากในมาตรา 1516 ข้างต้น

ข้อสังเกตบางประการ เกี่ยวกับการบอกเลิกสัญญาหมั้น

1. ในกรณีที่มีเหตุสำคัญเกิดขึ้นตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 แล้ว เม้จะถึงขนาดไม่สมควรท่าการสมรสกับ แต่ฝ่ายชายหรูหราอย่างใด ไม่ถือเป็นเหตุสำคัญไก กันนั้น หากชายหรูหรา ไม่ถือเป็นเหตุสำคัญ หรือพฤติกรรมแสดงให้เห็นว่าไม่ถือเป็นเหตุสำคัญแล้ว กันนั้น อีกฝ่ายหนึ่งจะนำมาใช้เป็นเหตุในการบอกเลิกสัญญาหมั้นไม่ได ซึ่งเทียบได้กับมาตรา 1518 ที่ บัญญัติว่า "สิทธิฟ้องหย่าบ่อนหนกไปในเมื่อฝ่ายที่มีสิทธิฟ้องหย่าได้กระทำการอันแสดงให้เห็นว่าไก ให้อภัยในการกระทำของอีกฝ่ายหนึ่งซึ่ง เป็นเหตุให้เกิดสิทธิฟ้องหย่าได้แล้ว"

2. ฝ่ายที่ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาหมั้นคงนำสืบให้ปรากฏว่ามีเหตุสำคัญอันเกิดแก่ อีกฝ่ายหนึ่งทำให้ไม่สมควรสมรสกับ หากนำสืบไม่ได้หรือพังไม่ได้ว่าเป็นเหตุสำคัญอันถึงขนาดตาม มาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 หากฝ่ายนั้นยังไม่ยอมทำการสมรส ย่อมถือได้ว่าฝ่ายที่ไม่ยอม สมรสโดยไม่สามารถอ้างเหตุผลอันสมควร เป็นฝ่ายผิดสัญญาหมั้น

การเรียกค่าทบทวนในการฟื้นฟอกเดิกสัญญาหนี้ โดยปกติการบอกเดิกสัญญา

หนี้นั้น คุ้มครองไม่อาจเรียกค่าทบทวนจากกันได้ถ้ากล่าวแล้ว ในมาตรา 1442, 1443 เห็นได้
ไม่ใช่เป็นการบิดสัญญาหนี้ แต่เมื่อกฎหมายอนุญาตให้เรียกค่าทบทวนได้ในเมื่อมีการบอกเดิก
สัญญาหนี้ในมาตรา 1444 มีความว่า "ถ้าเหตุอันทำให้คุ้มครองบอกเดิกสัญญาหนี้เป็นเหตุ
การกระทำการซื้อขายรายแรงของคุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งให้กระทำการดังการหมั่น คุ้มครองกระทำ
ซื้อขายรายแรงนั้นท้องรับผิดชอบค่าทบทวนแก่คุ้มครองซึ่งบิดสัญญาหนี้ เสมือนเป็นผู้บิด
สัญญาหนี้" จากมาตรา 1444 นี้ พอจะแยกสาระสำคัญให้เห็นได้ชัดเจนดังนี้

1. เหตุอันทำให้คุ้มครองบอกเดิกสัญญาหนี้ เกิดจากการกระทำการซื้อขาย
รายแรงของคุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่ง
2. เหตุนี้ให้กระทำการซื้อขายดังการหมั่น เมื่อมีเหตุเกิดขึ้นคราวทั้ง 2 ประการ
กันกล่าวแล้ว คุ้มครองซึ่งบิดสัญญาหนี้มีสิทธิเรียกค่าทบทวนจากคุ้มครองซึ่งกระทำการ
ซื้อขายรายแรงໄก่เสมือนว่าคุ้มครองกระทำการซื้อขายรายแรงนั้นเป็นผู้บิดสัญญาหนี้

1. เหตุนี้ทำให้คุ้มครองบอกเดิกสัญญาหนี้เกิดจากการกระทำการซื้อขายรายแรง
ของคุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่ง ความส่วนนี้แสดงว่าท้องมีเหตุสำคัญอันเกิดแก่คุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่งและจ้ากต
ราเหตุนั้นก่อให้เกิดจากการกระทำการซื้อขายรายแรงของคุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่งนั้น เพราะโดยปกติ
เหตุสำคัญตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 นั้นอาจจะเป็นเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งไม่ใช่
การกระทำการซื้อขายรายแรงก็ได้ถ้าด้านนั้น การกระทำการซื้อขายรายแรงตามมาตราหนึ่งกฎหมาย
ไม่ได้จำกัดว่า ท้องเป็นเรื่องอะไร ก็ต้น หากพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วเห็นได้ว่าเป็นการ
กระทำการซื้อขายรายแรง แม้จะมิใช่ความผิดอาญา ก็ต้องเป็นการกระทำการซื้อขายรายแรงตาม
มาตราหนึ่งได้ ส่วนขอว่าแค่ไหน เพียงใด จะถือเป็นการกระทำการซื้อขายรายแรงนั้นก่อให้การบิด
เป็นเรื่อง ๆ ไป

2. การกระทำการซื้อขายรายแรงนั้นก่อให้กระทำการซื้อขายดังการหมั่นเห็น
หากชายหรือหญิงคุ้มครองเคยกระทำการซื้อขายรายแรงมาก่อนที่จะทำการหมั่น ก็จะนับมาเป็น
เหตุที่จะเรียกค่าทบทวนตามมาตราหนึ่งมิได้ แท้จริงเป็นเหตุบอกเดิกสัญญาหนี้ในมาตรา 1442

หรือมาตรา 1443 ให้ เทරัมายากรังก์กล่าวว่ามิได้กำหนดกว่าเหตุสำคัญนั้นจะถูกเก็บภาษีหลังการหมั้นค้าง เช่นมาตรา 1444

การเรียกค่าทบทวนตามมาตรานี้เป็นการเรียกค่าทบทวนสมื่อนเป็นผู้พิคสัญญาณนั้น ถังนั้นจึงไม่ถือว่าผู้รับทำข้อความร้ายแรง เป็นผู้พิคสัญญาณนั้น หากกองรับพิคใช้ค่าทบทวนสมื่อนเป็นผู้พิคสัญญาณนั้น คือจะต้องใช้ค่าทบทวนแพคใหญ่เที่ยงโภค ให้เป็นไปตามบทบัญญัติในมาตรา 1440 ซึ่งว่าค่าทบทวนในการพิคสัญญาณนั้นเท่านั้น ซึ่งควรจะวินิจฉัยให้กับการแก้ไขการฟื้นฟูเรียกค่าทบทวนเป็นอย่างอื่นจากที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา 1440 นี้ไป สำหรับของมั้นเนื่องจากการที่คุณนั้นจะใช้สิทธิเรียกค่าทบทวนตามมาตรานี้ จะต้องนำออกเดิกสัญญาณนั้นตามมาตรา 1442 หรือมาตรา 1443 และแก้กรรฟiseยก่อนของมั้นจึงกองบังคับกันตามมาตรานั้น ๆ